

**Областна стратегия за развитие на
социалните услуги
(2016 – 2020)**

Област Русе

Декември 2015г.

Съдържание

Резюме	5
Раздел А: Контекст и оценка на нуждите	6
1 Контекст.....	6
1.1 Предистория: как е създадена стратегията.....	6
1.2 Обхват и фокус на стратегията.....	7
1.3 Съответствие с международни, национални и местни политики	7
1.3.1 Национални приоритети в развитието на социалните услуги.....	7
1.3.2 Институционална рамка на предоставянето на социалните услуги	8
1.3.3 Стратегически документи	8
2 Изводи от финалния мониторингов доклад и оценката на потребностите в област Русе	10
2.1 Тенденции в развитието на област Русе	11
2.2 Идентифицирани рискови групи и потребности	14
2.3 Обобщение на рисковите групи и потребностите им в област Русе.....	17
2.3.1 Деца	17
2.3.2 Възрастни хора с увреждания.....	19
2.3.3 Стари хора	20
2.4 Общи изводи за състоянието на мрежата от услуги в област Русе.....	20
Раздел Б: Стратегия за развитие на социалните услуги	22
3 Визия и стратегически цели.....	22
3.1 Визия	22
3.2 Ценности и принципи.....	22
3.3 Приоритети на областната стратегия.....	23
3.3.1 Приоритетни направления	23
3.3.2 Целеви групи	24
3.4 Общи и специфични цели	25
4 Интервенция – социални услуги и мерки.....	27
4.1 Дейности по приоритетно направление 1: Развитие на услуги в общността за превенция на социалното изключване и изолацията.....	27
4.2 Дейности по Приоритетно направление 2: Деинституционализация и подобряване качеството на резидентната грижа.....	39
4.3 Обобщена таблица за планираните услуги в област Русе	43
5 Система на наблюдение и оценка	46
5.1 Цели и задачи на мониторинго и оценката.....	46
Раздел В: План за действие	48
6 Институционална рамка на изпълнението на стратегията	48

6.1	Отговорности и роли в изпълнението на стратегията.....	48
6.1.1	Областна администрация	48
6.1.2	РДСП и ДСП.....	49
6.1.3	Държавна агенция за закрила на детето (ДАЗД)	50
6.1.4	Общини	50
6.1.5	РИО на МОН	52
6.1.6	Дирекция Бюро по труда.....	53
6.1.7	Регионална здравна инспекция - Русе.....	54
6.1.8	Участие на НПО	54
6.2	Механизми на партньорството	55
6.3	Система за мониторинг и оценка	55
6.3.1	Работа на ЗМО.....	56
6.3.2	Планиране и изпълнение на дейностите за мониторинг и оценка.....	57
6.4	Основни етапи на изпълнение на областната стратегия.....	58
7	Ресурси и източници на финансиране.....	58
8	Етапи в изпълнението на стратегията.....	59
8.1	Комуникационна програма.....	59
8.1.1	Цели, водещи принципи и дейности на комуникационната програма.....	60
8.1.2	Оперативно изпълнение на комуникационната програма	61
8.2	Оперативен план с времеви график за изпълнение на Стратегията	63
Раздел Д: Приложения		80
Приложение 1: Доклад от финалния мониторинг на социалните услуги в област Русе ..		80
Приложение 2: Карта на специализираните институции и резидентните социални услуги в областх Русе.....		80
Приложение 3: Карта на социалните услуги в общността в област Русе.....		80

Използвани съкращения (абривиатури)

АЗ	Агенция по заетостта
АСП	Агенция за социално подпомагане
АХУ	Агенция за хора с увреждания
ГРАО	Гражданска регистрация и административно обслужване
ДАЗД	Държавната агенция за закрила на детето
ДБТ	Дирекция Бюро по труда
ДДЛРГ	Дом за деца лишени от родителски грижи
ДДМУИ	Дом за деца и младежи с умствена изостаналост
ДДУИ	Дом за деца с умствена изостаналост
ДМСГД	Дом за медико-социални грижи за деца
ДРСЗ	Дирекция “Регионална служба по заетостта”
ДП	Домашен помощник
ДСП	Дирекция „Социално подпомагане”
ДЦДМУ	Дневен център за деца и младежи с увреждания
ДЦДМУИ	Дневен център за деца и младежи с умствена изостаналост
ДЦДУ	Дневен център за деца с увреждания
ЕКПО	Екип за комплексно педагогическо оценяване към РИО на МОН
ЗЖ	Защитено жилище
ЗМБ	Звено „Майка и бебе”
ЗМО	Звено за мониторинг и оценка
КСУДС	Комплекс за социални услуги за деца и семейства
ЛА	Личен асистент
МБАЛ	Многопрофилна болница за амбулаторно лечение
МКБППМН	Местна комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни
МТСП	Министерството на труда и социалната политика
МФ	Министерството на финансите
НЖ	Наблюдавано жилище
НПО	Неправителствена организация
НП ”ОСПОЗ”	Национална програма „От социално подпомагане към осигуряване на заетост”
ОЗД	Отдел “Закрила на детето”
Отдел “СЗ”	Отдел “Социална закрила”
ПРООН	Програма за развитие на Организацията на обединените нации
РДСП	Регионална дирекция за социално подпомагане
РЗОК	Регионална здравноосигурителна каса
РЗП	Регионално звено за подкрепа
РИО на МОН	Регионален инспекторат по образование към Министерството на образованието и науката
РПУ	Районно полицейско управление
РЗИ	Регионална здравна инспекция – Русе
РЦПИОВДУСОП	Ресурсен център за подпомагане на интегрираното обучение и възпитание на деца и ученици със специални образователни потребности
СА	Социален асистент
СИ	Специализирана институция
СОП	Специални образователни потребности
СУ	Социална услуга
ТЗ- УНИЦЕФ	Техническо звено за деинституционализация към АСП и УНИЦЕФ
ЦНСТ	Център за настаняване от семеен тип
ЦОП	Център за обществена подкрепа
ЦРДУ	Център за работа с деца на улицата
ЦСРИ	Център за социална рехабилитация и интеграция

Резюме

Създаването на тази стратегия е нормативно регламентирано в чл.19, ал.1 от Закона за социално подпомагане и в чл. 36а от Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане.

Областната стратегия е създадена в процес на партньорство между заинтересованите страни в областта (областна администрация, РДСП, общински администрации и съвети, структури на АСП, местни структури на централната държавна власт, социални услуги, НПО и други) с общата координация на Областна администрация Русе и РДСП - Русе. Въз основа на анализ на потребностите от социални услуги във всяка община на територията на областта.

Областната стратегия за развитието на социалните услуги в област Русе (2016 – 2020) е разработена като част от Областна стратегията за развитие на област Русе (2014 – 2020) и ще бъде представена за обсъждане и одобрение на Областен съвет за развитие в област Русе. Областният управител утвърждава стратегията след съгласуване с Областния съвет за развитие на област - Русе и с Регионална дирекция за социално подпомагане – Русе.

Обхват. За да се осигури достъпа до социални услуги на всички уязвими общности, всички възрастови групи и всички общини на територията на областта, Стратегията проектира развитието на социални услуги и на пакет от общински политики и хоризонтални мерки за социално включване, насочени към устойчиви решения на проблемите на рисковите групи.

Визия. Създаването и приемането на Областна стратегия за социални услуги в област Русе изразява стремежа на всички участници да допринесат за развиването на модерна социална политика в областта. Тази стратегия изразява желанието за **създаване на условия за пълноценна реализация чрез грижа и подкрепа за местните общности, групи, лица в риск, защото реализацията е право на всеки един и допринася за развитието на общностите.** Тя ще подкрепя съхраняването, поддържането и установяването на жизнени общности и интеграцията на всяко дете и възрастен в тях. За постигането на тези цели областната стратегия предвижда **развиването на модерна, ефективна система от социални услуги, които поставят в своя център ползвателя, отговаря на нуждите на общността, осигурява равен достъп и непрекъснато подобрява своето качество.**

Основна ценност за стратегията е всяко човешко същество със своята уникалност на възможностите за реализация, без значение на етническа принадлежност, пол, увреждане, възраст, социално положение. Чрез областната стратегия област Русе се присъединява и към европейските принципи на хуманност и солидарност, като **осигурява достъпни и качествени социални услуги в област Русе, интеграция на общности и индивиди, пълноценна реализация и грижа за хората от рисковите групи.**

Приоритетите, целите и дейностите на стратегията са изведени въз основа на изготвен мониторингов доклад от ЗМО и потребностите на рисковите групи в област Русе.

В тези параметри е видно, че при изпълнението на Областната стратегия в област Русе ще се поддържа вече развитата социална политика в подкрепа на интеграцията на семейства и общности в област Русе в съответствие с националните приоритети за деинституционализация и европейските ценности.

Раздел А: Контекст и оценка на нуждите

1 Контекст

1.1 Предистория: как е създадена стратегията

В продължение на предходната стратегия за развитие на социалните услуги в Област Русе 2010 – 2015, настоящият стратегически документ се създава при партньорски взаимоотношения между заинтересованите страни в Област Русе в подкрепа на полагащите съвместни усилия за повишаване ефективността и ефикасността на системата за социални услуги и за прилагане възможностите на структурните фондове на Европейския съюз през новия планов период.

Организационно-техническата подготовка на Областната стратегия за развитие на социалните услуги в Област Русе (ОСРСУ) 2016 – 2020 стартира през м. февруари 2015 г. след приемане на Индикативната работна програма за дейността на Звеното за мониторинг и оценка на ОСРСУ през 2015 година.

Поетапно е сформирана работна група за разработване на ОСРСУ в Област Русе в състав представители на Областна администрация – Русе, Община Борово, Община Бяла, Община Ветово, Община Две могили, Община Иваново, Община Русе, Община Сливо поле, Община Ценово, Регионална дирекция „Социално подпомагане” – Русе, Дирекция „Социално подпомагане” – Бяла, Дирекция „Социално подпомагане” – Ветово, Дирекция „Социално подпомагане” – Две могили, Дирекция „Социално подпомагане” – Русе, Регионална здравна инспекция – Русе, Областна дирекция по безопасност на храните – Русе, Регионален инспекторат по образование – Русе, Дирекция „Регионална служба по заетостта” – Русе.

През следващия етап от процеса на дългосрочно планиране на ОСРСУ в Област Русе бе разработена Матрица за акумулиране на необходимата за разработване на ОСРСУ в Област Русе информация. По нея работиха както представители на работната група, така и други институции и структури в Областта с отношение по поставените задачи, в т.ч. Териториално статистическо бюро – Русе, МВР – Русе, Превантивно информационен център – Русе, Център за психично здраве – Русе, Местна комисия за борба с противообществени прояви на малолетни и непълнолетни (МКБППМН).

Част от предварителните действия бе и акумулирането от страна на общините в Област Русе на информация по Оперативния времеви график по общини за изпълнение на ОСРСУ в Област Русе 2016 – 2020.

Приносът на общините в настоящия процес на дългосрочно планиране е от съществено значение при аналитичното разработване на ОСРСУ в Област Русе 2016 – 2020, като получената от тях обратна връзка улесни последващата работа по разписване на отделните стратегически компоненти с оглед създаване на актуален, реален и функционален документ, очертаващ основните намерения и предизвикателства в бъдеще.

Освен гореизложената изрично изискана информация за разработване на Стратегията са ползвани изводите и препоръчките, направени през 2013 г. в Междинната оценка за изпълнението на Областната стратегия за развитие на социалните услуги в Област Русе 2010 – 2012 г., данните от годишните доклади на ЗМО на социалните услуги, резултатите от проведения Мониторинг на доставчиците на социални услуги, държавно делегирана дейност, в Област Русе през 2014 г. и др. корелативни анализи и доклади.

При разработването на стратегията стриктно са следвани следните **принципи и подходи на планиране**:

- Планиране с участието на заинтересованите страни на областно, общинско и национално ниво;
- Съответствие с реалните нужди на групите в риск;
- Изпълнимост и приложимост на планираните интервенции;
- Гъвкавост при определянето на съдържанието на планираните услуги и мерки.

1.2 Обхват и фокус на стратегията

В географско отношение обхватът на стратегията покрива всички общини на територията на област Русе, като се обръща специално внимание и на малките изолирани населени места, където живеят малобройни рискови групи.

Жителите на различните общини в областта имат достъп до различни социални услуги, като най-многобройни са тези в община Русе (където обаче са предназначени предимно за жителите на общинския център). Въпреки развитието на социални услуги в общността, в област Русе продължават да действат и значителен брой специализирани институции.

Областното планиране има за цел да очертае насоките за създаване на мрежа от социални услуги, която отговаря на нуждите на рисковите групи и е ефективна в своето действие от управленска и икономическа гледна точка. Стратегията задава както областната рамка, така и параметрите на социалните услуги във всяка от общините на територията на област Русе.

Стратегията включва на първо място социалните услуги, които ще работят на територията на областта през периода 2016 – 2020 г. Включени са както съществуващите вече услуги (като се посочва дали те трябва да бъдат запазени в техния настоящ вид) и развитието на нови социални услуги. Посочени са начините на достъп до тези услуги и връзката между тях. Освен това, са посочени тези мерки и дейности в сферата на социалното подпомагане и свързани сфери (здравеопазване, образование, заетост, жилищна политика и инфраструктура), които са свързани с функционирането на социалните услуги и имат ключово значение за социалното включване и решаването на проблемите на рисковите групи и индивиди.

В стратегията са включени социални услуги за всички рискови групи на територията на областта като в рамките на стратегията са изведени нейните приоритети като целеви групи и услуги за периода на действието ѝ. Приоритетизирането е основано на остротата на проблемите и наличните ресурси.

1.3 Съответствие с международни, национални и местни политики

1.3.1 Национални приоритети в развитието на социалните услуги.

Държавата провежда целенасочена реформа в сферата на социалните услуги, която стартира първо в сферата на услугите за деца и след това премина и към услугите за другите възрастови групи.

Реформата е насочена към деинституционализация и децентрализация на социалните услуги. От система от специализирани институции, които предлагат универсален отговор на различните потребности и проблеми на хората, се премина към създаване на социални услуги в общността, които индивидуализират подхода към индивидите и групи в риск и целят интегрирането им в социалните общности. Въведени са отговорности на общините при управлението на социалните услуги на местно ниво. Последователната практика на децентрализация намери израз и във въвеждането на регламентите и практиката на договаряне на социалните услуги с частни доставчици.

1.3.2 Институционална рамка на предоставянето на социалните услуги

В процеса на планиране са включени основните институции с отговорности по отношение на планирането, създаването, предоставянето и управлението на социалните услуги. Тук са взети предвид следните им компетенции:

- Министерство на труда и социалната политика (МТСП) – създава държавната политика в сферата на социалното подпомагане и социалните услуги, определя националните приоритети, заедно с Министерство на финансите определя държавно-делегираните дейности в социалните услуги и разработва разходните стандарти за финансиране на социалните услуги.
- Министерство на финансите – определя разходните стандарти и тавани за финансиране на социалните услуги в страната.
- Агенцията за социално подпомагане (АСП) разрешава откриването и закриването на социалните услуги – държавно-делегирана дейност, разработва методики за социални услуги, инспектира социалните услуги, поддържа регистър на доставчиците на социални услуги. Чрез дирекциите „Социално подпомагане” се предоставят и социални услуги.
- Държавната агенция за закрила на детето (ДАЗД) – лицензира доставчиците на социални услуги за деца, контролира стандартите и критерии за социални услуги за деца и семейства.
- Областен управител и Областен съвет за развитие и областни комисии, които имат отношение към планирането във всички сфери, в т. ч. и на социалните услуги;
- РДСП, която изготвя становища за откриването/закриването на социални услуги – държавно-делегирана дейност.
- Общините – създават общинската политика по отношение на социалните услуги, създават и предоставят социални услуги; възлагат и договарят предоставянето на социални услуги с външни доставчици, контролират тяхното качество.
- Доставчици на социални услуги (общините, както и вписаните в регистъра на Агенцията за социално подпомагане физически лица, регистрирани по Търговския закон, и юридически лица).
- Дирекции “Социално подпомагане”, които са ангажирани с идентифицирането на случаи, оценка и насочване към различни доставчици на социални услуги, когато са делегирани от държавата дейности.
- Обществения съвет за социално подпомагане в общините, ангажирани с обществения контрол.
- Организации с нестопанска цел и представители на рисковите групи.

1.3.3 Стратегически документи на международно, национално, областно и общинско ниво

При разработването на стратегическите документи на местно и областно ниво се прилагат принципите, утвърдени в **международни нормативни актове**, в сферата на социалното развитие, като:

- Конвенция на ООН за правата на хората с увреждания и Факултативният протокол към нея;

- Конвенция на ООН срещу насилието и дискриминацията;
- Европейска конвенция за защита на правата на човека и основните свободи;
- Принципи на ООН от 1991 г. за защита на лицата с психични заболявания и подобряване на психиатричната помощ;
- Харта на основните права на ЕС;
- Европейска социална харта;
- Европейска харта на правата и отговорностите на възрастните хора, нуждаещи се от дългосрочни грижи и помощ;
- Европейска харта на предоставящите грижа в семейството;
- Европейска стратегия за хората с увреждания за периода 2010 - 2020 г.;
- Европейска стратегия за здравеопазване;
- Резолюция на Европейския парламент от 9 септември 2010 г. относно дългосрочните грижи за възрастни хора
- План за действие за хората с увреждания на Съвета на Европа за 2006 – 2015 г.
- Всеобща декларация за правата на човека на ООН;
- Конвенция на ООН за правата на детето;
- Конвенция за правата на хората с увреждания на ООН;
- Международния пакт за социални, икономически и културни права.
- Национална стратегия за детето – 2008 - 2018 г.

В документи на национално ниво, като:

- Национална програма за реформи на Република България (2012-2020 г.);
- Национална програма за развитие: България 2020;
- Национална стратегия за намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване 2020;
- Актуализирана Национална стратегия за демографско развитие на населението в Република България (2012 - 2030 г.);
- Актуализирана стратегия за осигуряване на равни възможности на хората с увреждания 2008-2015 г.;
- Актуализираната стратегия по заетостта на Република България 2013-2020 г.;
- Национален социален доклад на Република България 2011 – 2012 г.;

- Национална концепция за насърчаване на активния живот на възрастните хора в България (2012 – 2030 г.)
- Национална стратегия за детето 2008 – 2018 година;
- Национална стратегия за демографско развитие на Република България 2006 – 2020 година.
- Национална стратегия за дългосрочна грижа - приета с Решение на Министерски съвет № 2 от 07.01.2014 г.

В документи на областно и общинско ниво в област Русе:

- Областна стратегия и план за регионално развитие на област Русе (2014– 2020);
- Общински планове за развитие;
- Общински програми за закрила на детето;
- Областни и общински програми и стратегии във връзка с развитието на социалните услуги на ниво община;

Областната стратегия следва и принципите на законосъобразност и обвързаност с нормативната уредба на Република България – Конституция, Семейен кодекс, Кодекс на труда, Наказателен кодекс, Закон за закрила на детето, Закон за социално подпомагане, Закон за местното самоуправление и местната администрация, Закон за интеграция на хората с увреждания, Закон за закрила от дискриминация и др., както и съответните подзаконови нормативни актове.

2 Изводи от финалния мониторингов доклад и оценката на потребностите в област Русе

Областната стратегия е базирана на акумулираните данни по утвърдената матрица за работа при разработване на настоящата стратегия, на изводите и препоръките от направения анализ на състоянието на специализираните институции за възрастни хора Област Русе, изготвен по проект „Развитие на системата за планиране и предоставяне на социални услуги на регионално равнище”, както и на годишните отчети/доклади на Звеното за мониторинг и оценка.

Проучването на ситуацията в област Русе е фокусирано върху нуждите от социални услуги, разглеждани в общия контекст на социо-икономическите проблеми, съществуващите политики и мерки за социално включване на уязвимите общности и групи от населението в областта. Рисковите групи са формулирани след анализ на техните социални и икономически предпоставки, идентифицирани чрез анализ на данните от цялостното проучване.

Обхватът на темите на проучването включва широк кръг социо-икономически проблеми, демографски тенденции, общо състояние на сектора социални услуги в област Русе като осигурени ресурси (финансови и човешки), достъп, капацитет и качество на наличните услуги.

Изводите и събраните конкретни данни са основа за планирането на социални услуги, които да осигуряват достъп на клиентите; избор на вид и капацитет на услугите; избор на видове финансиране; междусекторно и междуобщинско сътрудничество. Препоръките са

съобразени и с нагласите и очакванията, както на различните участници в предоставянето на услугите – местна власт, териториални структури на АСП, граждански организации, доставчици, така и на настоящите и потенциалните ползватели – рискови групи и индивиди, за които са предназначени социалните услуги.

2.1 Тенденции в развитието на област Русе

Област Русе е разположена в Северна България и заедно с областите Велико Търново, Габрово, Разград и Силистра (ниво NUTS 3) попада в териториалния обхват на Северен централен район (СЦР) (ниво NUTS 2), в съответствие с Регламент 1059/2003 на ЕС.

Областта има площ от 2 803.41 кв. км. и към 31.12.2013 г. наброява 229 784 жители по данни на Териториално статистическо бюро – Русе. Състои се от 8 общини - Борово, Бяла, Ветово, Две могили, Иваново, Русе, Сливо поле и Ценово, в които функционират общо 67 кметства. Населените места са 83, от които 9 са градове и 74 - села. Най-голямата община е Русе (към 31.12.2013 г. жителите наброяват 165 184 по данни на ТСБ – Русе), с административен център град Русе- най-голям град в СЦР и пети по големина в страната.

В доклад на Териториално статистическо бюро – Русе се посочва, че както за страната, така и за областта е характерна тенденцията за остаряване на населението, изразяваща се в нарастване на дела на населението на 65 и повече навършени години.

Към 31.12.2014 г. относителният дял на лицата на 65 и повече навършени години в област Русе е 22.0% (50 169) от общото ѝ население. В сравнение с 2013 г. този дял нараства с 0.5 процентни пункта, а спрямо 2000 г. увеличението е с 4.8 процентни пункта. Делът на тази възрастова група в общия брой на населението остава значително по-висок от средния за страната (20.0%). Процесът на остаряване е по-силно изразен при жените отколкото при мъжете. Относителният дял на жените на възраст 65 и повече навършени години в общия брой на женското население в областта в края на 2014 г. е 25.7%, а на мъжете - 18.2%. Тази разлика се дължи на по-високата смъртност сред мъжете и като следствие от нея - на по-ниската средна продължителност на живота при тях.

В резултат от проучване са очертани основните фактори, които формират рисковите групи, нуждаещи се от социални услуги, както и причините, пораждащи конкретната ситуация на неравнопоставеност на уязвимите групи от населението на основата на социално-икономически и други неблагоприятия.

Основните заключения за тенденциите в **демографските процеси** в област Русе са:

- Националният статистически институт отбелязва забавяне през последните години на темповете на намаляване на населението. Данните за Област Русе показват, че отрицателният естествен прираст на Областта (*на 1 000 души население: -8.1 за 2011 г. и 2012 г. и -8.0 за 2013 г.*) е по-висок от този за страната (*на 1 000 души население: -5.5 за 2011 г. и 2012 г. и -5.2 за 2013 г.*), което е следствие на по-ниски нива на раждаемост и по-високи нива на смъртност. Данните свидетелстват развитието на обезпокоителен процес, който води до обезлюдяване на малките населени места. Най-застрашени в това отношение са общините Две могили (*към 31.12.2013 г. 8 897 души общо*), Ценово (*към 31.12.2013 г. 5 554 души общо*) и Борово (*към 31.12.2013 г. 5 798 души общо*), тъй като те имат и най-ниския брой население в сравнение с останалите 4 малки общини.
- Друга обезпокоителна тенденция за Областта е застаряването на населението, особено в по-малките населени места от областта, и регресивният тип възрастова структура в резултат на отрицателните демографски тенденции. В селата по-голямата част от жителите са над 65-годишна възраст, а броят на самотните стари хора сред тях е преобладаващ. Ражданията в Област Русе за 2014 г. са 1 889, като намалението, в сравнение с предходната година, е със 36 деца по-малко (от които 813 са брачни, а 1060

извънбрачни). По данни на Териториално статистическо бюро – Русе коефициентът на раждаемост за 2014 година е 8.2‰, като през предходните 2013 и 2012 г. е бил съответно 8.0 и 8.1‰.

- В Област Русе се наблюдава процес на преструктуриране на населението по населени места, което е резултат от миграционните процеси. Тенденцията е към миграция на активното население към по-благоприятни райони на страната, в по-големите градове, в т.ч. и град Русе, както и емиграцията в чужбина и прогресивно намаление на относителния дял на лицата в трудоспособна възраст в малките общини от Областта. Причина за това е възможността за работа, която носи по-добри доходи и съответно по-добър стандарт за живот.
- Населението на Област Русе е със смесен етнически състав – към 2011 са преброени 176 413 българи, 28 658 турци, 8 615 роми, представители на други етнически общности – 1 869, а 1054 не се самоопределят. Характерната за Областта етническа структура се възпроизвежда в три общини – Русе, Иваново и Ценово. В Община Бяла малцинствената група, която доминира е тази на ромската, за разлика от останалите четири, в които доминира турската. В тях има две подгрупи – в едната са общините Борово, Сливо Поле и Две могили, в които българският етнос има количествено предимство, в другата е Община Ветово, характерна с отликата си от общата картина с това, че преобладава турският етнос, а ромският е със завишени количествени показатели както спрямо средното за областта, така и спрямо средното за страната според официалните данни към 2011 г.

Демографската картина за Област Русе, както и за цялата страна, е неблагоприятна, населението е застаряващо както в резултат на естествените процеси на раждаемост и увеличаващата се смъртност, така и в резултат на протичащите миграционни процеси, които с годините нарастват. Застаряващото население се счита за относителен дял в общата численост на населението, което води до създаване на предпоставки за повишен риск от социална изключване в определена възрастова група (най-възрастните).

Заклученията за тенденциите в **икономическото развитие, заетостта и безработицата са:**

- Малките селища в Областта притежават сходни белези на значителна изостаналост, спрямо условията на градската среда и по-ниско качество на живот. В чисто икономически план намалението на населението по населени места и неговото застаряване прави неефективни много от предлаганите обществени услуги, в т.ч. социалните услуги, медицинските и образователните, както и осигуряването на достъп до тях. Всичко това изправя пред сериозна дилема управляващите органи в Областта, защото трябва да се намери естествен баланс между икономическа ефективност и необходимостта от задоволяване на различните потребности от услуги на уседналото население, което няма намерение или възможности да напусне родните си места.
- Относителното намаление на населението в под трудоспособна възраст подсказва, че демографската картина в областта от гледна точка на миграцията ще търпи по-нататъшно влошаване, ако не се предприемат решавачи мерки за разкриване на нови работни места. Запазване на родното място като място за живеене в малките населени места или подобряването на пътната и съобщителна инфраструктура ще подпомогне по-бързия достъп до работни места и в други населени места.

- Общините в Област Русе регистрират тенденция към намаление на хората в трудоспособна възраст в абсолютен брой, намаление на населението в под и над трудоспособна възраст също се наблюдава.
- Предимствата на "естественото" географско положение на Област Русе не трябва да се надценяват, тъй като засега не може да се твърди, че е използван пълният техен потенциал за икономическо развитие, не на последно място поради липсата на инвестиции за поддържане и обновяване на транспортната мрежа и инфраструктура до изолираните населени места.
- Пазарът на работната сила е неравномерно овладян и се наблюдава дисбаланс – по-висока безработица в малките общини в сравнение с областния град и в същото време - недостиг на квалифицирана работна ръка. Общо за Областта икономическата активност остава малко над 50 на сто, което означава, че половината от населението на Областта формира работната сила, която би могла да се включи в трудовия процес.
- Голямата част от работните места за специалисти с висше образование остават трайно незаети, поради слабата мобилност на работната сила с висше образование (особено за работа в отдалечени селски райони). В структурата на безработицата традиционно е най-голям дялът на нискоквалифицираните и нискообразованите безработни.

Профил на безработните лица по общини към 31.12.2014 г. по данни на дирекция «Регионална служба по заетостта» - Русе:

Брой безработни лица без или с по-ниско от основно образование в Русенска Област: Община Борово – 25%; Община Бяла – 44,2% ; Община Ветово – 37,3%; Община Две могили -41,6%; Община Иваново – 30,5%; Община Русе – 14,2%; Община Сливо Поле – 42,3%; Община Ценово – 32,9%.

Брой безработни лица на възраст над 55 г. в Русенска област: Община Борово – 39,6%; Община Бяла – 34,9% ; Община Ветово – 32,5%; Община Две могили -34,5%; Община Иваново – 35,9%; Община Русе – 28,2%; Община Сливо Поле – 41,8%; Община Ценово – 30,2%.

Здравеопазване:

Независимо от заявените принципи на достъпност и равнопоставеност на здравноосигурените лица при получаване на медицинска помощ и наличието на утвърдена здравна карта, **населението на малките и особено на отдалечените населени места среща сериозни трудности при осигуряването ѝ.**

По данни на Регионална здравна инспекция – Русе в Област Русе като изпълнители на медицинска помощ в доболнични и болнични структури са регистрирани 114 лечебни заведения на общопрактикуващи лекари, от които 79 в населените места на Русенска община и 35 в останалите общини от Областта. Болниците са 7, от които 3 ДКЦ, 12 МЦ, 2 ДЦ и 1 МДЦ. На територията на областта работят специалисти и общопрактикуващи лекари без договори към РЗИ. По данни на РЗИ има 116 регистрирани практики на ОПЛ и 172 практикуващи физически лица.

Според данните, непосредственият достъп до здравни услуги в част от общините и населените места на област Русе е силно ограничен и затруднен като в най-тежко положение са живеещите в общините Борово, Ветово, Сливо поле, следвани плътно от Ценово и отчасти от Иваново. В община Борово се наблюдава силно ограничен достъп до здравни услуги успоредно с висок дял на застаряващо население – българи и турци, Ветово – също силно ограничен достъп до здравеопазване при повишен дял на деца и младежи от ромски произход, Сливо поле – твърде лоша здравна инфраструктура при застаряващо население, предимно турци и роми, Ценово –

затруднен достъп до здравеопазване и Иваново – недостатъчна здравна инфраструктура, за все по-застаряващо население, предимно българи (и в двете общини).

Образование:

- Увеличава се броят на децата, които напускат училище без да завършат задължителното средно образование; запазва се и високият брой на трайно непосещаващите училище деца поради социални и семейни причини.
- В област Русе и по-специално в малките общини не са достатъчно развити формите за учене през целия живот, насочени към професионално обучение, квалификация и преквалификация на работната сила.
- През последните години е в ход оптимизация на училищната мрежа, като в някои общини се пристъпва към закриване на училища, а в други към структуриране на смесени паралелки. Решението до голяма степен е в компетенцията на местната власт, като не винаги се взема предвид реалния интерес на децата. Тъй като данните са твърде обобщени (на ниво училища, а не на ниво паралелки), то за съжаление не могат да бъдат направени изводи за степента на достатъчност на инфраструктурата от образователни институции в област Русе и по общини.

Жилища и жилищна политика:

По данни на Национален статистически институт в края на 2014 г. общият брой на жилищата в Област Русе са 125 345 броя, от които 87 973 са в градовете, а 37 372 са в селата. Преобладаващата част от жилищата са собственост на физически лица (частна собственост), докато тези общинска собственост са необитаеми и свободни, намират се в райони с неподдържана пътна мрежа, без отходни канали и са неблагоустроени, изоставени и полусъборени. Липсват механизми, които да стимулират инвестиции в тази насока, което ограничава възможностите на общинските власти да провеждат адекватна социална жилищна политика. Във връзка с липсата на жилище и трудностите за осигуряване на наем, най-засегнати са бездомни хора на различна възраст, които живеят сами, както и хората с тежки съпътстващи проблеми (зависимости, проблемно поведение, напуснали местата за лишаване от свобода); семейства от етническите малцинства; хора, напускащи специализирани институции за деца или за възрастни; самотни майки. Въведените в експлоатация новопостроени жилища през второто тримесечие на 2015 г. в Област Русе са 22 броя.

2.2 Идентифицирани рискови групи и потребности

Както в предходната, така и в настоящата Стратегия факторите – „доход“ и „възраст“, заемат основополагащо значение при анализа на ситуацията и в съчетание с други параметри формират риск от социално изключване. Засегнати от фактора „доход“ са всички групи от населението, а очертаващата се негативна тенденция за преобладаващо население на възраст над 50 години индикира спешна необходимост от дългосрочно планиране на грижата за възрастни, както и създаване на предпоставки за стимулиране на възпроизводителните процеси с оглед минимизиране на негативните последици от застрашаващата благоприятното бъдеще на страната тенденция.

Безработица при хората в трудоспособна възраст:

Факторът безработица е свързан със социално-икономическото развитие на общностите и е основна причина за миграцията и емиграцията на активното население. Безработицата е един от основните рискови фактори, който е свързан с доходите и стандарта на живот на хората в трудоспособна възраст.

По официалните данни коефициентът на безработица към 2014 г. в Област Русе е 10,8%, който в сравнение с предходната 2013 г. – 12,5 %, бележи известен спад. На практика,

реалните нива на безработицата се различават от официалните данни. Заключениета показват, че по-големият дял на безработица както спрямо средния за страната, така и спрямо средния за Област Русе, е характерен за малките общини в областта, и особено за Ветово, Борово и Ценово.

От групата на безработните най-засегнати са: 1) **хората, които не са завършили основното си образование или са с ниско ниво на образование;** 2) **Хората в предпенсионна възраст;** 3) **Хора от етнически малцинства;** 4) **Майки с деца.**

Разбивката на нивата на безработица в Русенска област по общини през 2014 показва – 38,9% в Община Борово; 18,8% в Община Бяла; 25,1% в Община Две могили; 32,5% в Община Ценово, 18,1% в Сливо Поле, 4,3% в Община Русе, 39,3% в Община Ветово 12,8% в Община Иваново.

Относителния дял на безработните лица над 55-годишна възраст по общини е както следва: 39,6% в Борово; 34,9% в Бяла; 32,5% във Ветово; 34,5% в Две могили; 35,9% в Иваново; 28,2% в Русе; 41,8% в Сливо поле и 30,2% в Ценово.

► **Ниски доходи на хората в надтрудоспособна възраст:**

Над трудоспособна възраст са 59 832 лица (26.3%), а под трудоспособна възраст - 30 082 лица (13.2%), сочи доклад на Териотиално статистическо бюро – Русе. В Община Иваново е регистриран най-висок относителен дял на населението над трудоспособна възраст - 42.5% от общия брой, докато във водещата Община Русе този дял е едва 23.9%. При населението под трудоспособна възраст с най-висок относителен дял е община Ветово - 14.9% от общия брой лица в общината, а с най-нисък - община Иваново - 8.8%. От всички хора в пенсионна възраст, които срещат трудности по отношение на доходите най-засегнати са хората с минимален размер на пенсиите и хората на пенсионна възраст, които по различни причини нямат пенсия.

► **Структура и численост на семейството** (непълни, многодетни семейства, с повече нетрудоспособни членове):

Националната статистика за структурата на семейството по вид за Област Русе сочи, че 71,4% са съпрузите със сключен брак, 13,7% са в съжителство без брак, а 14,8% са с един родител. Структурата на семействата с деца по брой на децата под 18 години за Област Русе по данни от Преброяване 2011 показва, че 44,0% са без деца под 18 години, 37,1% имат едно дете, 16,9% са с две, а едва 2% с три и повече деца.

В заключение, оскъдната информация по отношение на структурата на семействата ограничава възможностите за анализ на статистическите данни за отделните общини. Допълнителна трудност представлява и фактът, че през последните години нараства броят на двойките, които съжителстват и отглеждат своите деца без наличие на брак.

Увреждане или здравословен проблем на член от семейството:

Наличието на тежък здравословен проблем или увреждане на член от семейството изискват непрекъснати, допълнителни разходи, които затормозяват семейния бюджет. Ако състоянието му изисква един от трудоспособните членове на семейството да полага грижи в ежедневието, допълнително се задълбочават проблемите, свързани с доходите.

Най-засегнати от този фактор са **хора с увреждания**, в т.ч. и зависимости; както и **семействата, в чиито състав има човек с увреждане или с тежък здравословен проблем.**

Жилища и жилищна политика:

В общинските центрове има недостиг на общински жилища, което затруднява осигуряването на жилища за нуждаещите се хора предимно от рисковите групи на населението. Липсват механизми, които да стимулират инвестиции в тази насока, което ограничава възможностите на общинските власти да провеждат адекватна социална жилищна политика. Същевременно

голям брой жилища в селата са необитаеми и свободни, намират се в райони (с неподдържана пътна мрежа, без отходни канали) и са неблагоприятно обзаведени, изоставени и полусъборени.

► **Принадлежност към етнически малцинства:**

В ромските общности са налице различни фактори, пораждащи бедността – ранно отпадане от училище, ниско образование и/или липсваща професионална квалификация на голяма част от жителите, трайна безработица и липса на трудови навици за част от тях, ограничени възможности за заетост, лоши битови условия, липса на достъп до здравни, социални, образователни услуги.

► **Местоживеене в отдалечени и/или изолирани населени места:**

Населението в тези места изпитва затруднения за физически достъп до здравни и образователни услуги. В областта на здравната помощ затрудненията са в достъпа до лекарски практики, специализирана медицинска помощ, спешна помощ, лекарства. Затрудненията в достъпа до навременна медицинска помощ влошават здравното състояние на населението, което в последствие води до по-големи разходи за лечение. Често разходите за медицинска помощ могат да доведат до значително ограничаване на финансовия ресурс на домакинствата и да наложат ползване на социални услуги.

За децата и младежите от тези населени места това изисква допълнителни разходи, свързани с транспорт или с разходи за квартира, ако децата учат в средно учебно заведение в друго населено място. Не са редки случаите, когато поради липса на подходящо училище, децата биват настанявани в специализирана институция.

Мерки и услуги за преодоляване на рисковите фактори, свързани с доходите:

- Стимулиране на заетостта за преодоляване на безработицата сред трудоспособното население чрез активни програми и мерки на пазара на труда.
- Подпомагане и услуги на хора в надтрудоспособна възраст с минимални доходи.
- Подпомагане и услуги на хора от многодетни и непълни семейства.
- Подкрепа и услуги за семейства на хора с увреждания.
- Подобряване управлението и поддържането на жилищния фонд в населените места.
- Оптимизиране на системите на здравеопазването и образованието.
- Актуализиране на политиките за социално включване на уязвимите малцинства.

От съществено значение за превенцията и преодоляването на влиянието на рисковите фактори, свързани с доходите е предприемането на конкретни мерки и услуги по отношение на идентифицираните рискови групи.

Възрастта е вторият основен параметър, който влияе върху уязвимостта на населението, спрямо възможностите за самостоятелност на хората и необходимостта от подкрепа. При определяне на необходимите условия за нормален стандарт за живот се извеждат и възможностите за грижа за близките, които имат нужда – деца или старите хора.

Във връзка с тези фактори се формират две основни рискови групи “деца” и “стари хора”. Както и при доходите, параметърът възраст не формира самостоятелно рискови групи, а само в съчетание с други обстоятелства - в случая наличие или липса на близки и възможностите им да предоставят грижи. Възрастта влияе върху уязвимостта на населението на областта в комбинация със следните фактори:

► **Наличие на лица, отговорни за децата и възможност да предоставят грижа.**

Отговорните възрастни, ангажирани с предоставянето на грижи за децата, са техните родители. Роднините, най-често баби и дядовци, са включени активно в отглеждането на

децата, като това е широко разпространена практика в семействата от всички социално-икономически слоеве на населението. Грижата за децата традиционно се споделя между различните поколения в рамките на разширеното семейство. Много често родителите реално отсъстват, най-често са на работа в други населени места или в чужбина. Голяма част от трудностите при осъществяване на адекватни политики, мерки и услуги по закрила на детето са свързани с отговорностите по отношение на детето.

Групите, които се формират във връзка с грижата или отсъствието на грижа за децата от страна на биологичните родители: деца, чиито родители имат трудности при отглеждането им – липса на достатъчно възможности (доходи, родителски капацитет); наличие на увреждане на детето; проблемно поведение на детето; деца в риск да бъдат изоставени от своите родители; деца, с мярка за закрила – настанени в специализирани институции; настанени в приемни семейства; настанени при близки и роднини; деца, без родителски контрол, които не са обект на закрила, отглеждани от свои близки.

► **Възможност да се предоставят грижи за възрастни и стари хора от техни близки:**

Остаряването се обуславя не само от генетични предпоставки и биологични процеси, но се повлиява и съществено от физически, психически и социални фактори. С настъпването на стареенето започва общо физическо и психично снижаване. Развива се и реакция на личността спрямо този процес. В този смисъл се обуславя необходимост от полагане на грижи за възрастните хора. Традиционно грижата се възприема като задължение на техните деца, но през последните години се наблюдава промяна в нагласите, поради причини като все по-рядко съвместно съжителство между различните поколения, установяване на младите в други градове, а често и в различни държави. В тази връзка, развитието на социални услуги в подкрепа на грижите за възрастните хора се възприема като облекчение и за двете страни. Групите, които могат да се формират във връзка с грижата или отсъствието на грижа са самотни стари хора, които живеят сами; възрастни хора, в т.ч. и хора с увреждания, настанени в специализирани институции.

Мерки и услуги за преодоляване на рисковите фактори, свързани с възрастта:

- Предоставяне на услуги и подкрепа на родители, които имат различни по характер трудности при отглеждането на своите деца;
- Предоставяне на услуги и подкрепа на приемни родители, близки и роднини, осиновители, които осигуряват родителски грижи за децата;
- Подкрепа за израстването и развитието на децата и тяхната пълноценна социална реализация;
- Насърчаване на активния живот на възрастните хора чрез стимулиране на физическата активност и участие на пазара на труда и комплексно участие на възрастните в социалния, икономически, културен, духовен и граждански живот;
- Гарантиран достъп до всички нива на осигурената от държавата и местната власт подкрепа и социални услуги.

По отношение на старите хора, мерките би следвало да са насочени изцяло към предоставяне на подкрепа и на услуги, не само за цитираните групи, но и за всички останали, които се нуждаят от подкрепа в ежедневието си, за да могат членовете на техните разширени семейства да се реализират и да изпълняват задълженията си спрямо своите деца.

2.3 Обобщение на рисковите групи и потребностите им в Област Русе

2.3.1 Деца

- Деца, чиито родители имат трудности при отглеждането им поради:

- Социално-битови проблеми на родителите (липса на жилище; липса на постоянни доходи в семейството; многодетни семейства):

Това са проблеми, свързани с **реални трудности** при отглеждане на децата, т.е дадености, които са факт и нямат отношение към личността на родителите, като липса на жилище; липса на постоянни доходи в семейството; многодетни семейства.

- Проблеми, породени от липса на умения или невъзможност за родителстване:

Тези проблеми са свързани предимно с **индивидуалните трудности** на родителите за осъзнаване и посрещане на потребностите на децата – в случаи на непълнолетни родители; родители, които са живели в институции; непълни семейства, разведени родители; родители с увреждания, родители, които са в чужбина.

През последните години броят на децата на родители в чужбина се е увеличил. Проблемите основно са свързани с трудностите, които срещат роднините при отглеждането им.

- Наличие на увреждане на детето:

Данните от 2014 г. за броя на децата с увреждания в Област Русе сочат, че общият им брой е 234, съответно по общини: Бяла – 19; Ветово – 13; Две могили – 11; Иваново – 3; Русе – 174; Сливо поле – 9; Ценово – 5.

Независимо от направените промени по отношение на подпомагането и предоставянето на услуги на родители, които отглеждат дете с увреждане, направеният анализ показва, че все още **основните затруднения на родителите са от финансово естество** (осигуряване на лекарства, консултативи, лечение, рехабилитация). В същото време потребностите на децата с увреждания са свързани и с възможностите за включване и реализация.

- Проблемно поведение на детето:

Може да се твърди, че системата за закрила на детето не разпознава в достатъчна степен тези деца като деца в риск, т.е. те не са приоритетна група, независимо че социален работник взема участие в работата на Местните комисии за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни (МКБППМН). Налице е различен подход към детето от страна на органите, които прилагат ЗЗД и ЗБППМН. Логично за системата за закрила е да възприема проявата на детето като сигнал за проблем, който е основание за закрила, а не повод за наказание.

Много често проблемите при децата са провокирани от проблеми, свързани с родителския капацитет и липсата на услуги за подкрепа на родителите.

Съгласно подадените данни от страна на общините в Област Русе общият брой на децата с наличие на проблемно поведение за периода 2012-2014 е 373, като в тази цифра преобладава броят на деца, извършили кражби

- Деца, жертви на насилие или трафик:

Един от основните проблеми по отношение на работата с деца, жертви на насилие, е доказване на деянието. Според обобщената информационна карта за Област Русе, разработена в подкрепа дейността на Координационния механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца, жертви или в риск от насилие и за взаимодействие при кризисна интервенция, мутлидисциплинарните екипи в общините са разгледали общо 46 сигнала, от които 41 за физическо насилие и 5 за сексуално насилие над дете. Екипът е работил по общо 29 случая – 25 за физическо насилие и 4 за сексуално. Делът на сигналите, подадени от личните лекари на децата и здравните заведения се запазва относително нисък, въпреки притежаваните от тях компетенции за разпознаване на белезите на насилие. Като често срещани трудности в работата на местно ниво се посочват осигуряването на транспорт за обезпечаване на работата, липсата

на подходящи социални услуги на територията на някои от общините в Областта и трудности по установяване на цялата истина по конкретен случай.

По отношение на децата, които са жертва на трафик, много често те биват връщани в същата рискова среда, ако не бъде доказано участието в трафика на техни родители или близки. В резултат на това се случва да се повтори извеждането на детето в чужбина със същата цел – проституиране или кражби. Информацията за Русе показва, че този проблем тук е по-сериозен, отколкото средно за страната, което може да се обясни и с факта, че има граничен пункт и случаите не са само на деца от Русенска област.

Обобщените потребности на децата от тези групи са свързани с предоставяне на специализирана консултантска помощ за децата и техните родители, осигуряване на подслон, храна, дрехи, лекарства, консумативи; достъп до здравни и образователни услуги; компетентна родителска грижа, основана на любов и привързаност; грижи в семейна среда; разбиране и предоставяне на закрила, вместо наказание; преодоляване на травмите от преживяно насилие. Рискът от институционализация за тази група деца е особено висок, ако няма адекватни услуги по превенция.

- Деца, настанени в специализирани институции

В съответствие с Националната стратегия „Визия за деинституционализацията на децата в България“ специализираните институции за деца в Област Русе са закрити ДДЛРГ „Райна Гатева“, ДДЛРГ „Надежда“, ДДЛРГ в с. Стърмен, ДДЛРГ „Св. Д. Басарбовски, ДДЛРГ с. Брестовица, а деца в предучилищна и училищна възраст не се настаняват в други институции извън Област Русе.

- Деца, настанени в приемни семейства

Настаняването на дете в приемно семейство е решение на конкретния проблем, но не би следвало да е трайно решение. Съществува дълга традиция на работа в Областта на приемната грижа, по данни от 2014 г. в Област Русе има 51 действащи приемни семейства с настанени 52 деца. Община Русе разполага с общо 29 приемни семейства, като 18 от тях са оценени по проект „И аз имам семейство“ към Община Русе. За община Бяла приемните семейства са 17, в община Борово има 1 приемно семейство и в Община Ценово – 2. В общините Две могили и Иваново има по 1 приемно семейство. Единствената община, в която все още не е развита приемната грижа е Община Ветово. Свободни са общо 14 приемни семейства.

- Деца, настанени при близки и роднини

Настаняването на деца при роднини и близки е една от формите на споделена грижа в рамките на разширеното семейство и намира широко приложение през последните години.

Общият брой на настанените деца в семейства на роднини и близки към 31.12.2014 г. е 225 деца по данни на дирекциите за социално подпомагане Бяла, Ветово, Две могили и Русе. При тези деца е необходима подкрепа на хората, които са поели грижа за отглеждане на децата, вместо техните биологични родители. Проблемите се отнасят също до **потребностите на децата** да получават адекватни грижи и до **потребностите на роднините и близките** да бъдат подкрепени при предоставяне на грижите за настанените при тях деца.

2.3.2 Възрастни хора с увреждания

Наличието на увреждане поражда сериозен риск от социално изключване, независимо от възрастта. Данните за лицата с увреждания отразяват броя на подпомаганите лица, основно по ЗИХУ. Общо за Област Русе те са 14 038 души (лица с физически увреждания 6 698; лица с умствени увреждания 907; лица с множествени увреждания 5371; лица с психични заболявания 1062). Тези данни включват сборна група от хора в трудоспособна възраст с тежки увреждания

и хора в надтрудоспособна възраст, които вследствие на възрастта и заболяванията са придобили увреждания.

- Хора с увреждания, настанени в специализирани институции

Специализираните институции за хора с увреждания са разделени според вида на проблема. На територията на Област Русе функционира една специализирана институция за възрастни хора с физически увреждания – Дом за възрастни хора с физически увреждания „Милосърдие“ с капацитет към 31.12.2014 г. 82 места, и една специализирана институция за възрастни хора с деменция, а именно Дом за възрастни хора с деменция „Приста“ с капацитет към 31.12.2014 г. 120 места.

2.3.3 Стари хора

- Стари хора, които ползват услуги в специализирани институции

На територията на област Русе има два дома за стари хора (ДСХ) – ДСХ в с. Бистренци, община Бяла и ДСХ „Възраждане“ в гр. Русе; регистрирани са и голям брой чакачи за настаняване (над 90 души само в единия от домовете). Старите хора, настанени в специализирани институции имат потребност от битови условия, които да създават възможности за достоен живот, както и грижи, съобразно състоянието им. Добрите битови условия не винаги означават луксозна обстановка, която техните близки могат да оценят като необходима, но за старите хора тя може да създава повече стрес, отколкото уют. Настаняването трябва да бъде осъзнат избор от страна на възрастните хора и техните близки, а не последна възможност за оцеляване.

- Самотни стари хора, които живеят в домашна среда

Животът на старите хора в отдалечени и изолирани населени места е изключително затруднен, основно поради липсата на достатъчно средства и затруднения достъп до здравеопазване, невъзможността или затрудненията с осъществяването на комунално-битовите дейности и най-вече социалната изолация. Във всички по-малки общини на област Русе този проблем е поставен на първо място. Броят на старите хора, които се нуждаят, но не са обхванати от социални услуги е неясен.

Самотните стари хора, които живеят в отдалечени населени места или са в състояние на социална изолация имат нужда от подкрепа в ежедневието си. Обхватът на програмите, които развиват услугите Социален асистент и Домашен помощник не са достатъчни, за да задоволят всички техни потребности. Мерките за преодоляване на проблемите предвиждат планиране и разкриване на мрежа от услуги за стари хора, която може да стъпи на вече съществуващи структури в населените места – например, на читалищата или действащите пенсионерски клубове.

2.4. Общи изводи за състоянието на мрежата от услуги в област Русе.

Наличните социални услуги са разглеждани като услуги за деца, за възрастни лица с увреждания и стари хора, от гледна точка на предотвратяване на рисковете. За периода на изпълнение на Областна стратегия за развитие на социалните услуги в област Русе 2010 г. – 2015 г., приключи процеса на деинституционализация на деца, като бяха закрити всички специализирани институции за деца на територията на област Русе и се създаде широк спектър от социални услуги в общността и резидентни социални услуги, съответстващи на потребностите и съвпадащи с планираните дейности.

Общи изводи за услугите за деца:

- ▶ Основен дял на услугите за деца са услуги, предоставяни в общността;
- ▶ Преобладаващ е броят на услугите в общността за деца и семейства, развити в община Русе, като е поставено началото и на такива във всички останали общини.

- ▶ Най-развити са услугите по подкрепа и рехабилитация за деца с увреждания и деца на улицата.
- ▶ Съществуващите услуги за уязвими семейства включват семейно консултиране и подкрепа, но все още не успяват да достигнат до най-засегнатите групи.
- ▶ Приемната грижа, като форма на алтернативна семейна грижа бележи напредък в развитието, но настаняването при близки и роднини е все още преобладаваща форма.
- ▶ Развити са услуги за деца с проблемно поведение, но те не успяват ефективно да покрият всички нуждаещи се.
- ▶ Няма гарантиран набор от услуги по превенция, които могат да окажат подкрепа на родители и деца, като по този начин да подпомогнат отглеждането и възпитанието на децата.

Изводи за услугите за възрастни с увреждания и за стари хора:

- ▶ През последните години в цялата област бяха открити широк спектър от услуги в общността за възрастни – домашен социален патронаж, домашен помощник, социален асистент, личен асистент, дневен център за деца и/или възрастни хора с увреждания, дневен център за стари хора, център за социална рехабилитация и интеграция, както и услуги от резидентен тип: център за настаняване от семеен тип за деца/младежи без увреждания, център за настаняване от семеен тип за деца/младежи с увреждания, център за настаняване от семеен тип за възрастни хора с психични разстройства или деменция, център за настаняване от семеен тип за възрастни хора с умствена изостаналост, кризисен център, защитено жилище за хора с психични разстройства, защитено жилище за хора с умствена изостаналост, наблюдавано жилище, приют, обществени трапезарии. За разлика от годините предшестващи реализацията на предходната Стратегия за развитие на социалните услуги в област Русе, през последните пет години се повиши квалификацията на специалистите в тези услуги. Дейностите, които се извършват в тях и видовете услуги съответстват или в голяма степен се доближават до стандартите и критериите за предоставяне на услуги, разписани в нормативната база. Финансиране се осигурява от различни източници - по проекти, с делегиран бюджет или като местна дейност, което е гаранция за устойчивост на дейностите.
- ▶ В съществуващите специализирани институции за възрастни бяха извършени ремонти и подобрения. Продължава да бъде налице е огромен брой чакащи за настаняване стари хора. Настаняването в домове се предпочита поради ограничения достъп до здравни и социални услуги в общността.
- ▶ Във всички населени места работят читалища и пенсионерски клубове, които изпълняват много социални функции, близки до услугата Дневен център за възрастни хора.

Предвид развитата мрежа от социални услуги на територията на област Русе и разпределението на СУ по общини, както и броя на чакащите за настаняване в СУ лица с деменция, психични заболявания и умствена изостаналост се планира откриване на СУ спрямо потребностите на тези целеви групи.

Раздел Б: Стратегия за развитие на социалните услуги

3 Визия и стратегически цели

3.1 Визия

Създаването и приемането на Областна стратегия за развитие на социални услуги в област Русе изразява стремежа на всички участници да допринесат за продължаването и доразвиване на модерна социална политика в областта. Тази стратегия изразява желанието за създаване на условия за пълноценна реализация чрез грижа и подкрепа за местните общности, групи, индивиди в риск, защото реализацията е право на всеки един и допринася за развитието на общностите.

Областната стратегия ще подкрепя съхраняването, поддържането и установяването на жизнено общности и интеграцията на всяко дете и възрастен в тях. За постигането на тези цели областната стратегия предвижда развиването на модерна, ефективна система от социални услуги, които поставят в своя център ползвателя, отговаря на нуждите на общността, осигурява равен достъп и непрекъснато подобрява своето качество.

Чрез областната стратегия, област Русе се присъединява и към европейските принципи на хуманност и солидарност като осигурява достъпни и качествени социални услуги в област Русе, интеграция на общности и индивиди, пълноценна реализация и грижа за хората от рисковите групи.

3.2 Ценности и принципи

Основна ценност за стратегията е всяко човешко същество със своята уникалност на възможностите за реализация, без значение на етническа принадлежност, пол, увреждане, възраст, социално положение.

Стратегията утвърждава следните принципи и ценности при планирането и предоставянето на социални услуги:

- Съответствие на социалните услуги с международните документи относно човешките права;
- Недискриминация, обществена солидарност и толерантност към всички социални групи;
- Ефективност и ефикасност на социалните услуги и партньорствата;
- Равен достъп до услуги за всички живеещи на територията на област Русе;
- Водещи интереси на потребителите при планиране и предоставяне на социални услуги;
- Създаване на гъвкави услуги, съобразени с конкретните нужди и потребности на потребителите;
- Иновативност в процеса на планиране и предоставяне на социални услуги;

- Насърчаване на услугите в общността;
- Ползване на услуги от резидентен тип само в краен случай;
- Предоставяне на възможност за участие на потребителите в процеса на планиране и потребление на услугите;
- Ефективност и прозрачност при усвояването на финансовите средства;
- Надграждане и усъвършенстване на съществуващи практики, опит и услуги;
- Изграждане на мрежа от партньорства на местно ниво, с участието на всички заинтересовани страни;
- Подкрепа на персонала за развитие на професионалната квалификация и умения в съответствие с новите изисквания и стандарти;
- Законосъобразност и обвързаност с нормативната уредба на Република България – Конституция, Семейен кодекс, Кодекс на труда, Наказателен кодекс, Закон за закрила на детето, Закон за социално подпомагане, Закон за местното самоуправление и местната администрация, Закон за интеграция на хората с увреждания, Закон за закрила от дискриминация и др. както и съответните подзаконовни нормативни актове.

3.3 Приоритети на областната стратегия

3.3.1 Приоритетни направления

Приоритетните направления на Областната стратегия са изведени в съответствие с идентифицираните потребности на рисковите групи и необходимостта от спешна намеса за решаване на ключови/критични социални проблеми на жителите на областта. Приоритетните направления са групирани в две посоки - отнасящи се до съдържанието на социалните услуги и до начина на функциониране и изпълнение на услугите и мерките за социално включване.

Избраните приоритетни направления за съдържанието на социалните услуги включват:

➤ Развитие на услуги в общността за превенция на социалното изключване и изолация

Международната и българската практика показват, че инвестирането в развиване на услуги по превенция на общинско ниво е ефективно по отношение на ранна реакция и предотвратяване на проблеми и по отношение на вложените средства, които са много по-малко на един ползвател в сравнение с услугите, които интервентират спрямо изявили се проблеми.

Поради това, приоритетно направление на областната стратегия е развиване на услуги по превенция на рискови фактори, ситуации, събития, които могат да водят до или да задълбочават социална изолация и изключване. Тези услуги ще бъдат развивани на общинско ниво и ще бъдат максимално мобилни, за да могат да обхванат максимално голям брой ползватели. Услугите в това направление са насочени към подкрепа на семействата и индивидите за оставане в тяхната семейна и домашна среда, развитие на индивидуалните и общностни умения и ресурси, превенция на насилие, различни форми на насилие и експлоатация, превенция на противоправно поведение, социална маргинализация.

➤ Деинституционализация и подобряване качеството на резидентната грижа

На територията на област Русе има 5 специализирани институции (СИ) за възрастни. Областната стратегия трябва да доведе до значително намаляване на дела на хората в специализирани институции в област Русе чрез развиване на социални услуги за извеждането им, закриване на институции, развиване на качествени социални услуги от резидентен тип със среда близка до домашната.

Функционалните приоритетни направления, които подпомагат ефективното изпълнение на основните дейности в Областната стратегия, обхващат:

➤ **Развитие на капацитета за управление и предоставяне на качествени и ефективни социални услуги**

Развиването на нови социални услуги и подобряването на качеството на мрежата от социални услуги, въвеждането на принципи на работа и взаимодействие, насочени към ефективност и ефикасност, добро управление изискват въвеждането на областна политика за развитие на човешките ресурси в услугите и общинските администрации чрез обучения, супервизия и различни форми на подкрепа. Предвижда се развитие на механизми и стимули на областно ниво за подкрепа на доставчиците на социални услуги за непрекъснато повишаване на качеството на социалните услуги.

➤ **Развитие на междусекторни и междуобщински партньорства при планирането и предоставянето на социални услуги**

Въвеждането на ефективна система от социални услуги на областно ниво изисква активно развиване на партньорствата между общините в областта по отношение на конкретни социални услуги и мерки за социална подкрепа. Характерът на проблемите на хората в риск пък изисква комплексна намеса, която може да се постигне само чрез връзки на взаимодействие между различните публични и социални сектори – социални услуги и подпомагане, образование, здравеопазване, инфраструктура и др.

3.3.2 Целеви групи

Областната стратегия предвижда социални услуги и мерки за всички жители на областта. Тя ще е насочена към рисковите групи и общности, идентифицирани в анализа на ситуацията (и описани в Раздел Б на стратегията).

Стратегията отделя специално внимание на:

- **Деца в ранна възраст – до 6 години.** Доказано е, че интервенциите по отношение на децата в ранна възраст имат значим ефект по отношение на прекъсване на цикъла на бедност за тези деца. Инвестирането в предучилищна възраст е от решаващо значение и за успешната интеграция на децата в риск в училище. Стратегията предвижда създаване на услуги за развиване на уменията за родителстване на родителите с малки деца и подкрепа за задържане на децата в семействата.
- **Уязвими семейства с деца.** Подкрепата на семействата, а не само на децата в риск, ще създаде условия за задържане на децата в семействата им и за повишаване на качеството на грижа към тях. Вниманието към семействата има своето отражение и върху демографската ситуация в областта. Услугите към семействата целят подкрепа за интегритета на семейството и за развиването на уменията и ресурсите за социална интеграция на семейството като цяло и на индивидуалното развитие на неговите членове.
- **Деца, изоставени след раждането си.** Стратегията предвижда комплекс от услуги за децата и техните семейства чрез подкрепа за тяхната реинтеграция в биологичните и разширени семейства, осиновяване, отглеждане в семейна среда на приемни родители или (в краен случай) отглеждане в резидентни услуги, които са близки до семейната среда.
- **Деца необхванати, отпаднали и в риск от отпадане от училище.** Отпадането от училище и липсата на образование е един от най-сериозните фактори за попадане в ситуация на множество рискове – бедност, противоправно поведение, насилие, зависимост и др. Стратегията предвижда комплекси интервенции между социалната и образователната сфера насочени към подобряване на тяхното взаимодействие,

развиване на приятелска за децата образователна среда, преодоляване на социалните затруднения за посещаване на училище.

- **Децата и възрастни с увреждания.** Въпреки постигнатото през последните пет години, хората с увреждания изпитват затруднения в своята социална интеграция поради непригодността на средата за тях – архитектурна, социална, обществени нагласи, образователна система. Развитието на услугите и мерките за тези групи целят подкрепа за развитие на техните умения и способности и промяна на средата по посока на създаване на условия за интеграцията им.
- **Възрастни хора в институции.** Стратегията предвижда подобряване качеството на грижа за възрастните хора в социални услуги в общността, в частност в резидентни услуги, така че средата и начина на организация да е близък до домашния и да дава възможност за достоен живот на възрастните хора. Предвижда се подобряване на средата и грижата в съществуващите специализирани институции и при необходимост тяхната реконструкция.
- **Самотни стари хора.** Последните демографски тенденции в областта показват значителен дял на самотни стари хора, голяма част от които живеят в отдалечени населени места. Те изпитват затруднения в своето ежедневно обслужване, достъпа до здравеопазване и участието в социални мрежи. Услугите за самотните стари хора ще включват подкрепа в тяхното ежедневие за задържането им в обичайната им среда и посрещане на основните им нужди.

3.4 Общи и специфични цели

За осъществяването на визията на Областната стратегия, във всяко от избраните приоритетни направления са набелязани общи и специфични цели и задачи:

Приоритетно направление 1: Развитие на услуги в общността за превенция на социалното изключване и изолацията

Обща цел 1. Предотвратяване на рискове, водещи към социално изключване и изолация на лица и групи. Подкрепа за интеграция на семейства и общности, чрез:

- **Специфична цел 1.1.** Предоставяне на социални услуги във всички общини в областта за подкрепа на уязвимите семейства и децата за предоставяне на добра грижа за децата, социална интеграция на семейството и децата и индивидуално развитие.
- **Специфична цел 1.2.** Предоставяне на услуги, които развиват и подкрепят форми на алтернативна семейна грижа.
- **Специфична цел 1.3.** Предоставяне на социалните услуги за подкрепа на социалното включване на децата с увреждания.
- **Специфична цел 1.4.** Предоставяне на социалните услуги за подкрепа на включването и реализация на лицата с увреждания.
- **Специфична цел 1.5.** Предоставяне на социални услуги за социалната интеграция и реализация на младежи, маргинализирани лица, групи, безработни и хора със зависимости.
- **Специфична цел 1.6.** Привеждане на съществуващите, а при необходимост, ракриване на нови, съответстващи на националните приоритети, социални услуги за осигуряване на условия за спокоен и достоен живот на старите хора.

Приоритетно направление 2: Деинституционализация и подобряване качеството на резидентната грижа

Обща цел 2. Намаляване на дела на хората, настанени в специализирани институции, чрез:

- **Специфична цел 2.1.** Превенция на настаняването в специализирани институции чрез предоставяне на социални услуги в общността и в частност - услуги от резидентен тип.
- **Специфична цел 2.2.** Подобряване на качеството на грижа във функциониращите социални услуги в общността и най-вече на резидентните услуги.
- **Специфична цел 2.3.** Разкриване на социални услуги от резидентен тип със среда близка до семейната за хора с увреждания и стари хора.
- **Специфична цел 2.4.** Подобряване качеството на грижа в институциите за хора с увреждания и стари хора.
- **Специфична цел 2.5.** При необходимост, разработване на планове за закриване/трансформация на специализирани институции за стари хора и хора с увреждания на територията на областта.

Общите и специфични цели във функционалните приоритетни направления на Областната стратегия включват:

Приоритетно направление 3: Развитие на капацитет за управление и предоставяне на качествени и ефективни социални услуги

Обща цел 3: Създаване на ефективна система за подкрепа на развитието на човешките ресурси и повишаване качеството на социалните услуги на територията на област Русе, с активното участие на всички заинтересовани страни

- **Специфична цел 3.1.** Изграждане на капацитет за управление и планиране на социални услуги в структурите на областно ниво.
- **Специфична цел 3.2.** Изграждане на капацитет за управление на социални услуги в общините и доставчиците на социални услуги.
- **Специфична цел 3.3.** Изграждане на капацитет за предоставяне на социални услуги.
- **Специфична цел 3.4.** Развиване на публично-частни партньорства в областта на социалните услуги.
- **Специфична цел 3.5.** Развиване на капацитет за наблюдение, оценка и повишаване качеството на социалните услуги.

Приоритетно направление 4: Развитие на междусекторни и междуобщински партньорства при планирането и предоставянето на социални услуги

Обща цел 4. Повишаване на ефикасността на услугите и осигуряване на равни възможности на достъп на ползвателите до тях чрез развитие на междуобщинско партньорство и междусекторно сътрудничество

- **Специфична цел 4.1.** Стимулиране и развиване на междуобщинското партньорство в социалните услуги.
- **Специфична цел 4.2.** Развиване на ефективни механизми за междусекторно сътрудничество и услуги.

4 Интервенция – социални услуги и мерки

4.1 Дейности по приоритетно направление 1: Развитие на услуги в общността за превенция на социалното изключване и изолацията

Обща цел 1. Предотвратяване на рискове, водещи към социално изключване и изолация на индивиди и групи. Подкрепа за интеграция на семейства и общности.

Специфична цел 1.1. Разширяване на мрежата от социални услуги и мерки във всички общини в областта за подкрепа на уязвимите семейства и децата, за предоставяне на добра грижа за децата, социална интеграция на семейството и децата и индивидуално развитие.

Мярка 1.1.1. Предоставяне на подкрепа на уязвимите семейства и деца в Центрове за обществена подкрепа

Центрове за обществена подкрепа (ЦОП) на деца и семейства в риск са разкрити в общините – Ветово (с капацитет 20), Борово (с капацитет 40), Ценово (с капацитет 20), Две могили (с капацитет 40), в областния град ще продължат да работят съществуващият ЦОП в Комплекса за социални услуги за деца и семейства (КСУДС) (с капацитет 105) и ЦОП – Каритас (с капацитет 20). Всеки ЦОП е с териториален обхват населените места от съответната община, но се включват и потребители от съседни общини, в които няма разкрит ЦОП. Дейностите в ЦОП са насочени към превенция на изоставянето, превенция на насилието и отпадане от училище, деинституционализация и реинтеграция на деца, развиване на умения на самостоятелен живот, приемна грижа и осиновяване, превенция на отклоняващото се поведение.

Конкретните услуги във всеки Център за обществена подкрепа включват: семейно консултиране и подкрепа; консултиране и информиране за проблеми, свързани с развитието на децата от съответната възраст; индивидуални и фамилни консултации в случаи на кризи в семейството; превенция на рисково и асоциално поведение на деца и младежи; подкрепа за професионално ориентиране на деца и младежи; семейно планиране, подготовка за родителстване, работа на ниво родилен дом, психологическо консултиране и рехабилитация, обучения в умения за самостоятелен живот, превантивни програми на ниво училище, информационни кампании, оценяване, обучение, наемане и подкрепа на приемни родители, подготовка и подкрепа на осиновители. Ползвателите на ЦОП са насочвани от ОЗД и други свързани структури – медицински професионалисти и лечебни заведения, детски градини и училища, структури от системата на борба с противообществените прояви, общински администрации и др. Центровете за обществена подкрепа предоставят услуги в своите помещения и чрез мобилни екипи.

Дейност 1.1.1.1. Разкриване на нови Центрове за обществена подкрепа и в др. общини в областта.

Планиран нов ЦОП в община Иваново с капацитет 20 и предполагаем брой ползватели за година 80 – 100 души. Дейностите по подготовка за разкриване на ЦОП ще стартират през 2016 г. с идентифициране на източници на финансиране и избор на подходящо местоположение..

Дейност 1.1.1.2. Продължаване и разширяване на дейността на ЦОП в гр. Русе (капацитет 105), който функционира в една сграда заедно с още една услуга – Център за работа с деца на улицата (капацитет 15). Услугите са обединени в Комплекс за социални услуги за деца и семейства (КСУДС) и са възложени за управление на СНЦ „Еквилибриум”.

Центърът за обществена подкрепа Русе ще продължи да предоставя всички услуги, описани по-горе, както и спешния прием на деца в криза. Същевременно той ще изпълнява ролята и на ресурсен център за останалите ЦОП в областта, особено в сферата на приемна

грижа и осиновяване. Центърът ще продължи да изнася своите услуги близо до най-уязвимите семейства и деца и да развива съвместните си дейности с другите структури и институции, локализирани в Русе, както е описано в следващите точки.

Продължаване на дейността на ЦОП в общините – Ветово (с капацитет 20), Борово (с капацитет 40), Ценово (с капацитет 20), Две могили (с капацитет 40), ЦОП – Каритас Русе (с капацитет 20).

Мярка 1.1.2 Осъществяване на комплексна програма за ранно детско развитие в цялата област Русе с обхват на уязвимите семейства и деца

По тази мярка в цялата област ще бъдат осъществени дейности за **насърчаване развитието на деца 0-6 години**. Те са насочени към **развиване и подобряване на уменията за родителстване на родители с малки деца, стимулиране на развитието на децата в тази възраст** (спрямо стандартите за ранно детско развитие), включване в **предучилищна подготовка и училищно образование**. Дейностите ще включват партньорство между социалния, образователен и здравен сектор.

Дейност 1.1.2.1. Развиване на умения за родителстване и пренатална подкрепа. Тази дейност включва съвместна работа на ЦОП в общините, кабинети по семейно планиране, здравни медиатори, лични лекари, лекари специалисти от доболничната, болничната и спешната помощ. Услуги по подкрепа на родителите и ранно детско развитие ще бъдат предоставяни и в разкрития Комплекс за социални услуги в сградата на ДМСГД. Тези дейности са насочени към:

- Установяване на възможни рискове за детето – от здравословен и социален характер и стартиране на социална работа при установен риск от раждане на дете с увреждане или риск от изоставяне;
- Приоритетно подпомагане на бременната жена – съвместна работа на ЦОП в общините и дирекциите „Социално подпомагане”;
- Семейно консултиране и подкрепа.

Дейност 1.1.2.2. Осигуряване на среда, подкрепяща връзката между майката и бебето в родилните отделения в Русе и в Бяла, в т.ч. и Звено „Майка и бебе”. Тази дейност изисква съвместна работа на общински болници, общински власти, РЦЗ, частни специализирани клиники, ЦОП в общините, Комплекс за интегрирани социални услуги в сградата на ДМСГД, насочена към:

Дейност 1.1.2.3. Услуги в подкрепа на родителската грижа за деца до 6 години. Предоставят се от ЦОП в общините, Комплекса за интегрирани социални услуги в сградата на ДМСГД, съвместно с общински администрации, лечебни заведения, образователни институции, дирекции “Социално подпомагане”, организации с нестопанска цел.

- Предоставяне на краткосрочно подпомагане (храна, дрехи, памперси) за семейства с деца (0-3 години) в случаи на тежки социални проблеми (от общините, ДСП, НПО, хуманитарни организации);
- Обхващане в детски ясли и градини. Планирането на местата в яслите и детски градини ще бъде съобразено с темповете на демографско развитие. Чрез мобилните екипи на ЦОП ще се насърчава записването на децата в ясли и детски градини. Общините ще продължат да субсидират таксата за детска градина за уязвимите семейства.

Мярка 1.1.3. Превенция на изоставянето на деца

За да се предотврати изоставянето на новородени деца на ниво родилен дом е необходимо работата по превенция да започне преди раждането на детето - успехът на превенцията зависи от ранната навременна намеса и продължителността на социалната работа с бъдещата майка, нейното семейство и близко обкръжение. Предотвратяването на изоставяне деца ще включва комплексни програми за семейна подкрепа – социална, достъп до образование, здравни грижи, жилищна политика, заетост и др.

Дейност 1.1.3.1. Ранна превенция на изоставянето и задържане на новородените деца в биологичното семейство. Съвместни инициативи на лечебните заведения, ЦОП в общините, РЦЗ, общинските администрации и ОЗД, които включват:

- Информирание и консултиране на родилки;
- Предотвратяване на случаите на скрито осиновяване, включване на проучване в административните процедури при припознаване на дете на ниво родилно отделение;

Дейност 1.1.3.2. Продължаване дейността на Звено “Майка и бебе” (ЗМБ) с капацитет 8 места в гр. Русе. ЗМБ предоставя временно настаняване и подкрепа до 6 месеца на бременни жени и майки в риск да изоставят децата си. Дейностите на ЗМБ включват:

- Социална работа за насърчаване на родителската привързаност;
- Подпомагане на младите майки чрез социално, психологическо и юридическо консултиране и подкрепа;
- Временен престой и грижа за майката и детето;
- Развиване на социалните умения на майката за грижа за себе си, детето и социална реализация.

Дейност 1.1.3.3. Подкрепа за развитието на социалните ресурси на уязвими семейства.

Тази дейност ще бъде осъществявана съвместно от ЦОП и ДСП (които идентифицират рисковите семейства), бюрата по труда, образователните структури, структури за професионално обучение, медицински професионалисти и лечебни заведения и общинските администрации. Те включват:

- информиране и консултиране за наличните форми на социално подпомагане и подкрепа, достъп до административни услуги;
- подкрепа и придружаване за достъп до административни и други услуги за социална подкрепа;
- подкрепа за достъп до услуги по професионално ориентиране, квалификация и преквалификация, активни мерки на пазара на труда и заетост;
- подкрепа за достъп до здравни грижи – издирване, подкрепа и консултиране за здравно осигуряване и налични здравни грижи;
- осигуряване на общински жилища за временен престой на семейства в жилищна криза;
- осигуряване на спешно настаняване на деца и семейства в криза в центровете за спешен прием към ЦОП –Русе и в Приюта за деца в Русе;
- семейно консултиране и подкрепа на семействата за преодоляване на семейни кризи и взаимоотношения в семействата, което ще се осъществява от ЦОП в общините.

Мярка 1.1.4. Осъществяване на програми за превенция на всички форми на насилие над и от деца в цялата област и подкрепа на жертвите на насилие, експлоатация и трафик

Дейностите в тази сфера включват създаване на система от мерки за превенция на насилието над деца чрез развиване на техните умения за себеотстояване и защита; намаляване на агресивното поведение и отношения сред децата и предприемане на актове на насилие от страна на деца. Дейностите са насочени и към създаване на чувствителност сред населението и професионалистите за причините и форми за насилие, симптомите на насилие, така че системите за закрила да могат да изградят адекватни мерки за реакция.

Дейностите се осъществяват от ЦОП в общините, ОЗД и ДСП, със съдействието на МКБППМН, органите на МВР и пробационните служби, лечебни заведения, образователни институции, НПО.

Дейност 1.1.4.1. Образователни програми и кампании във всички детски градини и училища, както и в рамките на ЦОП, насочени към превенция на агресивно поведение сред деца, развиване на познание за насилието и неговите симптоми и умения за защита от насилие: провеждане на лекции и дискусии в часа на класа; организиране на хепънинги, междуучилищни прояви и инициативи на общинско и областно ниво.

Програмите и кампаниите ще бъдат осъществявани от детските градини, училищата (учители, педагогически съветници), ЦОП, центровете за работа с деца на улицата и МКБППМН. Програмите ще използват материали, разработени от ДАЗД, НПО и други организации.

Дейност 1.1.4.2. Преодоляване на последиците от преживяното насилие за деца, жертви на насилие и/или трафик.

Услугите се предоставят от Спешен прием към Центровете за обществена подкрепа Русе, Кризисен център на Сдружение „Център Динамика” Русе; Приют за безнадзорни деца към БЧК. Те включват:

- Предоставяне на консултиране и рехабилитация в ЦОП в общините,
- Предоставяне на краткосрочен подслон за деца – в Спешен прием към ЦОП Русе и Кризисен център на Сдружение „Център Динамика” Русе.
- Предоставяне на временен престой в Приют за безнадзорни деца Русе – доставчик ОС на БЧК Русе, капацитет 15 места. Приютът работи с деца на улицата, деца жертви на трафик, жертви на експлоатация и злоупотреба. Предоставя престой до 6 месеца, социална и психологическа подкрепа и рехабилитация. С оглед на това, че тенденциите показват намаляване на броя на децата на улицата, Приютът за безнадзорни деца постепенно може да бъде трансформиран в услуга за деца и семейства, преживели насилие/трафик;
- Предоставяне на краткосрочен подслон за жени и деца жертви на насилие в Кризисен център на Сдружение „Център Динамика”. Кризисният център предоставя и кризисна интервенция, психологическа подкрепа, юридическо и социално консултиране и информиране. Кризисният център е с капацитет 6 места и престоят в него е от 1 до 6 седмици.

Дейност 1.1.4.3. Превенция на безнадзорността и тежките форми на детски труд и подкрепа за ре-интеграция на децата на улицата.

- Работа с уязвими семейства и деца от ЦОП в общините и центровете за деца на улицата за подобряване на взаимоотношенията в семействата, развиване на социалните им ресурси, съдействие за решаване на битови и жилищни проблеми;
- Подкрепа за включване в образователната система и преодоляване на последиците от престоя на улицата на деца в Центровете за работа с деца на улицата в Русе - единият ЦРДУ функционира заедно с ЦОП в рамките на Комплекс за социални услуги за деца и е с капацитет 15 деца; вторият ЦРДУ към БЧК (също държавно делегирана дейност) е с капацитет 25 места. Центровете ще продължат да осъществяват своите занимания с

децата, като организират индивидуална и групово работа с тях за подготовка за постъпване и връщане в училище, развиване на социалните умения на децата, работа със семействата, дневен, полудневен и почасов престой. Услугите на ЦРДУ са насочени и към деца, за които има риск да попаднат на улицата, както и деца в риск от отпадане от училище.

- Продължаване на дейността на Приют за безнадзорни деца Русе – доставчик ОС на БЧК Русе, в подкрепа на деца на улицата и деца жертви на насилие за рехабилитация, възстановяване на взаимоотношенията със семействата, развиване на социални умения и рехабилитация.

Дейности 1.1.4.4. Подобряване на възможностите за реакция в случаите на насилие над деца и експлоатация на детски труд.

Тази дейност се изпълнявана от ЦОП в общините, ЦРДУ, Приют, Кризисен център, ОЗД, полиция, съд, прокуратура, МКБППМН. Изграден е механизъм за съвместна работа на институциите в случаите на деца, жертва на насилие и при кризисна интервенция.

- Прилагане на полицейска закрила и предоставяне на специализирана подкрепа – в Спешен прием към ЦОП Русе, Приют за деца в гр. Русе.
- Интензивно използване на специализирано помещение за изслушване на деца, жертви и свидетели на престъпления в ЦОП Русе.

Специфична цел 1.2. Създаване на нови социални услуги и увеличаване на капацитета на съществуващите услуги, които развиват и подкрепят форми на алтернативна семейна грижа.

Мярка 1.2.1. Предоставяне на подкрепа на роднините и близки, които са поели грижата за дете. Увеличаване на броя на децата, настанени в такава форма на грижа.

Тази мярка включва съвместни дейности на ЦОП и ОЗД за настаняване в семейства на близки и роднини на деца от СИ и деца в риск от изоставяне. Настаняването при близки и роднини и осиновяването осигуряват устойчива семейна грижа за детето и трайно решаване на проблема за бъдещето на изоставените деца.

Дейност 1.2.1.1. Подкрепа за семействата на роднини и близки, които отглеждат деца като мярка за закрила. Предоставя се от планираните ЦОП в общините и включва:

- Подкрепа на роднини и близки при поемане на грижата за новородени и по-големи деца, чиито родители заявяват намерение за изоставяне;
- Предоставяне на подпомагане (храна, дрехи, памперси за деца от 0-1 година) в случаи на тежки социални проблеми;
- Мобилизиране на разширеното семейство.

Мярка 1.2.2. Широко развитие на приемната грижа и поддържане над 50 работещи приемни семейства годишно в областта.

За развиване на приемна грижа следва да продължи работата на ЦОП в общините, екипите по приемна грижа в общините, както и новооткрития Център по приемна грижа и подкрепа на осиновяването към Комплекса от интегрирани социални услуги за деца от 0 до 3 год. в община Русе. Към момента приемната грижа все още не е държавно-делегирана дейност.

Центровете за обществена подкрепа изпълняват дейности по информационни кампании, оценка, обучение, назначаване и подкрепа на приемни семейства и занапред ще продължат работат в тази насока. В развитието на приемната грижа ЦОП работят в тясно партньорство с ОЗД за определяне на децата за настаняване и осъществяване на процеса на напасване между дете и семейство.

Приоритетно ще бъде развивана приемна грижа за деца до 2 години, но е необходимо да има утвърдени приемни семейства за деца във всяка възрастова група.

Дейност 1.2.2.1. Развитие на дейности по приемна грижа в съществуващите и новоразкрити ЦОП.

Дейностите включват:

- Провеждане на кампании и информационни срещи: информационни кампании за популяризиране на приемната грижа на областно ниво, подготовка на обучителни материали и обучение на приемните родители в цялата област;
- Подбор, обучение и оценка на кандидат приемни родители.
- Наемане на професионални приемни родители;
- Подкрепа за приемните семейства в процеса на напасване;
- Наблюдение и подкрепа на приемното семейство.

Мярка 1.2.3. Развиване на услуги в подкрепа на кандидат-осиновители, осиновители и осиновени във всички общини в областта

В процеса по осиновяване участие имат Съветът по осиновяване към РДСП, РДСП, ДСП, ОЗД, ЦОП в общините, организации с нестопанска цел.

Дейност 1.2.3.1. Обучение и подготовка на кандидат осиноители

Обучението и подготовката се предоставя от ЦОП в общините на кандидат-осиноители, насочени от ОЗД и по собствено желание. Включва форми на индивидуална и групово работа.

Дейност 1.2.3.2. Подкрепа на осиноители и осиновени. Тази дейност включва:

- Подкрепа и мотивиране в следосиновителния период;
- Формиране на групи за подкрепа на осиноители и осиновени деца;
- Подкрепа в периода на прием на осиновеното дете в семейството – подкрепа в ежедневните грижи.

Осъществяват се от ЦОП в общините при насочване от ОЗД и самостоятелна заявка от семейството.

Специфична цел 1.3. Разширяване на броя, капацитета и спектъра от дейности на социалните услуги за подкрепа на социалното включване на децата с увреждания.

Мярка 1.3.1. Подкрепа към родителите с цел превенция на изоставянето на деца с увреждания и настаняването им извън семейна среда.

Тази мярка включва комплекс от дейност за навременна диагностика и ранна интервенция в случаите на раждане на дете с увреждане. Интервенцията е насочена към предоставяне на информация на семейството за медицинските аспекти на състоянието на детето, подготовка и подкрепа за необходимите грижи. Услугата включва и дейностите по ранно детско развитие, Предоставят се от ЦОП в общините, Комплекса от интегрирани социални услуги за деца от 0 до 3 год. в община Русе, медицински професионалисти и лечебни заведения, кабинети по семейно планиране, общински администрации, други услуги в общността, обществени организации.

Дейност 1.3.1.1. Осигуряване на устойчивост и продължаване на предоставяните услуги на Комплекса от интегрирани социални услуги за деца от 0 до 3 год. в община Русе. Комплексът включва:

- Център за настаняване от семеен тип за деца с увреждания;
- Център по приемна грижа и подкрепа на осиновяването;

- Център за психично здраве за деца от 0 до 3 годишна възраст;
- Семейно-консултативен център;
- Център за майчино и детско здраве;
- Дневен център за деца с увреждания за деца от 0 до 3 год.;
- Звено „Майка и бебе” за спешен прием в гр. Русе.

Дейност 1.3.1.2. Изграждане на работещо сътрудничество и обмен на информация между системата на здравеопазването и социалните услуги за пренатална диагностика, ранна регистрация на бременността и ранно установяване на риска от увреждане; предоставяне на психологически консултации и подкрепа на родителите преди и непосредствено след раждане на дете с увреждания.

Мярка 1.3.2. Осигуряване на достъп до здравна грижа, медицинска и социална рехабилитация за децата с увреждания и подкрепа за техните семейства.

Тази мярка ще бъде осъществена чрез продължаване на функционирането на съществуващите услуги и развиване на нови за улесняване на достъпа до здравна грижа, медицинска и социална рехабилитация.

Системата/мрежата на услуги в общините ще спомогне за изграждане на условия за адекватни здравни грижи, рехабилитация и интеграция на децата с увреждания; ще осигури подкрепа на техните родители и близки чрез индивидуални и групови консултации (социални, здравни, правни, психологически) и обучение на родителите, семействата и близките за подобряване на уменията им за грижа за децата с увреждания в семейна среда. Мобилни екипи към услугите ще осигурят обхващането на децата с увреждания в малките общини и изолирани населени места в област Русе, където няма възможности за разкриване на стационарна рехабилитационна грижа. Мобилните екипи с включени специалисти (логопед, психолог, рехабилитатор, социален работник, медицинско лице, специален педагог и др.), които ще предоставят на място някои рехабилитационни услуги за децата и хората с увреждания, консултиране и обучение на семействата и близките на децата и младежите с увреждания.

Дейност 1.3.2.1. Разширяване на дейностите на Центровете за рехабилитация и социална интеграция в гр. Русе за деца с увреждания, които могат да осигурят подкрепа и за децата с увреждания от съответното населено място / община.

Съществуващите ЦСРИ в гр. Русе, в общ. Иваново и новооткрития в гр. Бяла ще включат в обхвата на работата си и деца с увреждания и техните семейства. Тя ще бъде насочена към консултиране на семействата в грижите за децата, оказване на социална рехабилитация и подпомагане на достъпа на децата с увреждания до специализирана медицинска рехабилитация.

Дейност 1.3.2.2. Социална подкрепа в ЦОП в общините

Семействата с деца с увреждания ще ползват и услугите по семейно консултиране и подкрепа, развитие на родителски умения, осъществявани от ЦОП в общините в областта.

Дейност 1.3.2.3. Извършване на рехабилитация и работа с родители в дневните центрове за деца с увреждания.

Наред с дневната грижа съществуващите и новоразкриваните дневни центрове в областта ще предлагат и услуги за рехабилитация на деца с увреждания и работа с техните семейства за предоставяне на информация и подготовка за полагане на грижи в семейна среда. Услуги за рехабилитация за деца с увреждания се предоставят в:

- Дневен център за деца и младежи с умствени увреждания Русе към Сдружение РАЛИЗ
- Дневен център за деца с увреждания “Милосърдие” Русе – доставчик РКО „Каритас”

- Дневен център за деца с увреждания седмична грижа – доставчик Сдружение „Дете и пространство”;
- Дневен център за деца с увреждания седмична грижа – доставчик Сдружение „Дете и пространство”;
- Дневен център за деца и младежи с увреждания в гр. Сливо поле – доставчик Сдружение РАЛИЗ.

Мярка 1.3.3. Осигуряване на достъп до адекватна и гъвкава дневна, почасова и заместваща грижа за децата с увреждания според вида на техните увреждания, отглеждани в семейна среда.

Бъдещото развитие на дневната и почасова грижа изисква да се спазват принципите на гъвкавост на услугите и съответствие с конкретните индивидуални потребности на децата и семействата, както за социализацията на децата с увреждания, така и за осигуряването на възможност за техните родители да работят. Дневната грижа за деца с увреждания ще бъде почасова, полудневна и целодневна. Тя има за цел да подготви децата, които до момента са живяли изолирано, за включване в масови детски заведения и да предостави временна подкрепа на родителите и семействата. Целодневната грижа ще бъде използвана като краен случай, особено във формата на дневни центрове, поради риска от вторична институционализация и сегрегиране на децата с увреждане.

Предвидено да се развият разнообразни форми:

- Разширяване на програмите, които предлагат домашни грижи - Личен асистент, Социален асистент и Домашен помощник за деца с увреждания. Предвижда се всяка община в област Русе да осигури разкриването и развиването на този тип социални услуги в общността;
- дневни центрове за деца с увреждания като самостоятелна услуга. Дневните центрове ще предоставят възможност за полудневна или целодневна грижа за деца с увреждания.
- Осигуряване на помощни средства чрез ДСП по Закона за хората с увреждания.

Дейност 1.3.3.1. Продължаване и утвърждаване на дейността на Дневен център за деца и младежи с умствени увреждания в Русе, капацитет 30 места – доставчик Сдружение РАЛИЗ – към Сдружение “Русенска асоциация на лица с интелектуални затруднения” към БАЛИЗ.

Дейност 1.3.3.2. Продължаване и утвърждаване на дейността на Дневен център за деца с увреждания “Милосърдие” Русе – доставчик РКО „Каритас” (с капацитет 30 места).

Дейност 1.3.3.3. Продължаване и утвърждаване на дейността на Дневен център за деца и младежи с увреждания в гр. Сливо поле – доставчик Сдружение РАЛИЗ (с капацитет 20 места).

Дейност 1.3.3.4 Продължаване и утвърждаване на дейността на Дневен център за деца с увреждания седмична грижа – доставчик Сдружение „Дете и пространство” (с капацитет 20 места).;

Дейност 1.3.3.5 Продължаване и утвърждаване на дейността на Дневен център за деца с увреждания седмична грижа – доставчик Сдружение „Дете и пространство” (с капацитет 10 места).;

Дейност 1.3.3.6. Осигуряване на помощни средства чрез ДСП по закона за хората с увреждания. Разкритите социалните услуги в общността ще предоставят информация, консултиране, съвети за права, процедури и посредничество за получаване на техническите помощни средства от социалните услуги в общността за деца и възрастни.

Специфична цел 1.4. Предоставяне на социалните услуги за подкрепа на включването и реализацията на лицата с увреждания.

Мярка 1.4.1. Развиване капацитета на функциониращите ЦСРИ с мобилни екипи и дневни центрове за обхващане на хората с увреждания в цялата територия на област Русе.

Функциониращите ЦСРИ и Дневните центрове в област Русе осигуряват за хората с увреждания необходимата медицинска и социална рехабилитация, здравни грижи, информация и консултации. Освен това, семействата и близките, които полагат грижи за хора с увреждания получават в ЦСРИ и Дневните центрове специализирана подкрепа, информиране и консултиране (здравно, психологическо, социално, юридическо). Два от ЦСРИ в гр. Борово и с. Ряхово, общ. Сливо поле предоставят мобилни услуги, които обхващат хората с увреждания в двете общини. През планирания петгодишен период е препоръчително в цялата област разкритите в гр. Бяла, Две могили, Иваново и Русе ЦСРИ да осигурят достъп до услуги в семейна среда за децата и хората с увреждания, живеещи в малки изолирани населени места. Планираната мобилност е двупосочна. Първо, услугата ще отиде при клиента, когато не се изисква специално оборудване (например, рехабилитатор и психолог могат да предоставят част от услугите на място при посещение по адреси в селата по график); на място ще се предоставят консултации за семействата и обучения за ползване на техническите помощни средства и др. Второ, чрез осигуряване на специализиран транспорт клиентът може да бъде доведен до услугата в ЦСРИ.

Дейност 1.4.1.1. Продължаване на функционирането на ЦСРИ в с. Ряхово, общ. Сливо поле, в гр. Борово, в с. Щръклево, община Иваново, в гр. Бяла и 3 ЦСРИ за лица в гр. Русе. Формиране на мобилни екипи за обхващане на селата в общините. Мобилната група със социален работник, лекар и основни специалисти – вкл. рехабилитатор и психолог ще извършва посещения по адреси в селата за консултации, първична рехабилитация, обучения за ползване на технически помощни средства и др.

Дейност 1.4.1.2. Продължаване дейността на Дневен център за стари хора в гр. Русе, Дневен център за възрастни хора с психични разстройства вследствие зависимости в гр. Русе, Дневен център за възрастни хора с ментални увреждания в гр. Русе, Дневен център за възрастни хора с увреждания с. Ценово и Дневен център за възрастни хора с увреждания с. Брестовица, общ. Борово.

Дейност 1.4.1.3. Разкриване на 1 нов Дневен център за възрастни хора с увреждания – седмична грижа в гр. Русе с капацитет 30 места и Дневен център за възрастни хора с увреждания – седмична грижа в с. Щръклево, 2 Дневни центъра за стари хора в гр. Русе през 2016 г. и в с. Тетово през 2017 г.

Мярка 1.4.2. Разширяване на социалните услуги в домашна среда за подкрепа в ежедневието на хората с увреждания и техните семейства.

Спектърът на тези услуги обхваща както ежедневни дейности вкъщи (като помощ при хранене, обслужване, помощ за излизане и придвижване), така и предоставяне на дневни и почасови услуги извън дома (дневни центрове и алтернативни форми на заместваща грижа). Тези услуги ще бъдат организирани около съществуващите домашни социални патронажи.

Дейност 1.4.2.1. Разширяване на обхвата на услугите, които предлагат домашни грижи за деца и лица с увреждания и самотни стари хора – личен асистент, финансирани по ОПРЧР или национални програми. (Дейностите ще бъдат осъществявани от общините и доставчици на социални услуги.

Дейност 1.4.2.2. Увеличаване на броя на потребителите на Домашните социални патронажи и увеличаване на обхвата им във всички общини от област Русе (2016-2020) с включване на повече хора с увреждания.

- Разширяване на обхвата на услугите - като територия и брой потребители;
- Включване на допълнителни услуги в подкрепа на самостоятелния живот на лицата с увреждания (подпомагане при хранене, обслужване, помощ за излизане и придвижване. Съдействие за осигуряване на адаптирана среда и технически помощни средства);
- Подобряване на материалните условия за работа на Домашните социални патронажи (подобряване на обзавеждането и оборудването, подмяна на автомобилите).

Дейност 1.4.2.3. Осигуряване на информация, съдействие и посредничество за улесняване на достъпа до технически помощни средства и достъпна среда в дома по програмите на АХУ и Закона за хората с увреждания.

Дейност 1.4.2.4. Разширяване на услугите в подкрепа на близките, които полагат грижи за хора с увреждания в домашна обстановка. Предоставяне на специализирана подкрепа на близките при инцидент с член от семейството, който води до инвалидизация – информирание и консултиране (здравно, психологическо, социално, юридическо). Подкрепата се предоставя от ЦСРИ в общините.

Мярка 1.4.3. Развиване на целеви общински политики/мерки за социално включване на хората с увреждания

Дейностите се изпълняват съвместно от общински администрации, организации на хора с увреждания, обществени организации.

Дейност 1.4.3.1. Подобряване на инфраструктурата и осигуряване на достъпна среда в общественото пространство, културни и здравни центрове, училища и детски градини. Определяне на конкретните задачи по общини в рамките на годишните планове за развитие на социалните услуги.

Дейност 1.4.3.2. Прилагане на общински и национални мерки за осигуряване на по-широки възможности за самостоятелен живот чрез осигуряване на достъп до социални услуги.

Специфична цел 1.5. Създаване на социални услуги за подкрепа на социалното включване и реализация на младежи, маргинализирани лица, групи, безработни и хора със зависимости.

Мярка 1.5.1. Развиване на услуги за превенция и подкрепа за преодоляване на последиците от рисково и зависимо поведение на младежи и възрастни

Тези услуги имат за цел да свържат младежите и лицата от уязвимите групи с подходящи социални, образователни, здравни, информационно-консултантски и други услуги в зависимост от техните нужди и проблеми. Тези услуги са своеобразен диспечерски пункт към други услуги и нуждата от тях се поражда от факта, че един от проблемите на младежите и лицата от уязвимите групи е социална изолация, ниска социална компетентност или незнанието/ неумението да се обърнат към подходяща институция или специалист, които да им помогнат в решението на проблемна ситуация.

Дейност 1.5.1.1. Предоставяне на услуги за превенция в ЦСРИ в област Русе, в Дневен център за лица с психични разстройства вследствие зависимости гр. Русе и ЦОП в общините.

Услугите ще бъдат насочени към: млади хора в риск, на възраст 18-35 и лица на възраст 35-65 години, както следва: млади хора, след престой в специализирани институции, младежи и лица над 35 години преодолели сериозен здравословен проблем, психическа или физическа травма, преодолели зависимости, след периода на лечение, жертви на домашно насилие или трафик, дълготрайно безработни лица, хора с вируса на ХИВ и СПИН.

Те ще включват: развиване на умения за самостоятелен живот и превенция на рисковото поведение; психологическо консултиране, семейно консултиране, медиация, рехабилитация, младежки информационно консултантски и обучителни услуги, обучителни услуги, свързани с повишаване на квалификацията, преквалификация, кариерно консултиране и посредничество за намиране на работа.

Дейност 1.5.1.2. Продължаване на дейността на двата Приюта за деца и лица в Русе, насочена към задоволяване на ежедневните потребности на клиентите за срок не повече от 3 месеца.

Мярка 1.5.2. Развиване на услуги за подкрепа и социална интеграция на хора с психични разстройства и деменция

Дейност 1.5.2.1. Продължаване на дейността на двете защитени жилища в Русе (всяко с капацитет 10 места) и наблюдаваното жилище в Русе с капацитет 8 места за осигуряване на алтернативна резидентна грижа за 28 души с психични проблеми и зависимости и предотвратяване на институционализацията им.

Дейност 1.5.2.2. Продължаване на дейността на трите центъра за настаняване от семеен тип в Русе (с капацитет – два ЦНСТ с по 15 места и едно ЦНСТ с 12 места) за осигуряване на алтернативна резидентна грижа за 42 души с психични проблеми и зависимости и предотвратяване на институционализацията им.

Дейност 1.5.2.3. Продължаване на съществуващите дейности в Дневния център за възрастни хора с увреждания - с психични проблеми и зависимости в Русе с цел задоволяване на ежедневни, здравни, образователни, рехабилитационни, потребности от организация на свободното време и личните контакти с капацитет 15 места.

Мярка 1.5.3. Развиване на услуги за подкрепа и социална интеграция на хора с умствена изостаналост

Тази мярка предвижда развитието на услуги в общността от резидентен тип за хора с умствена изостаналост, за които не е възможно да бъде осигурена семейна среда и продължаване на функционирането на действащите.

Дейност 1.5.3.1. Продължаване на дейността на 3 защитени жилища в Русе, 1 защитено жилище в гр. Борово и 1 защитено жилище в с. Моголино, общ. Две могили за лица с умствена изостаналост (с капацитет общо 38 места). Разширяване на спектъра от услуги, насочени към социална интеграция и самостоятелен живот.

Дейност 1.5.3.2. Стартиране на дейността на ЦНСТ за лица с умствена изостаналост – 1 ЦНСТ в гр. Две могили с капацитет 15 места, 2 ЦНСТ в с. Брестовица, общ. Борово с капацитети по 12 места, 3 ЦНСТ в гр. Русе с капацитети по 14 места за деца и младежи.

Дейност 1.5.3.3. Продължаване дейността на Дневен център за възрастни хора с увреждания (умствена изостаналост) в с. Брестовица, общ. Борово с капацитет 12 места и на Дневен център за възрастни хора с увреждания (ментални увреждания) в гр. Русе с капацитет 25 места.

Дейност 1.5.3.4. Създаване на още 1 ЦНСТ за лица с умствена изостаналост в гр. Сливо поле през 2017 г.

Специфична цел 1.6. Предоставяне на социални услуги за осигуряване на условия за спокоен и достоен живот на старите хора.

Мярка 1.6.1. Предоставяне на комплекси от услуги за подкрепа на старите хора във всички общини в областта.

Прилагане принципа на партньорство при предоставяне на услуги на общинско ниво и/или развиване на комплексни услуги за възрастни и самотни стари хора, организирани около съществуващите Дневни центрове или ЦСРИ във общините от област Русе, както и

функциониращите във всички общини патронажи, които ще представляват административно обединение на съществуващите услуги за стари хора – домашен социален патронаж, домашни помощници, социални асистенти.

Така дейностите на комплексите ще включват:

- Оценка на нуждите и изготвяне на индивидуални планове за подкрепа;
- Предоставяне на храна и хранене, помощ в домакинството, обслужване;
- Подкрепа за поддържане на жилището – почистване, помощ за дребни битови услуги и ремонти, смяна на обзавеждане и осигуряване на повече пространство;
- Съдействие за пазаруване, плащане на сметки, осигуряване на технически помощни средства;
- Съдействие за достъп до здравни и социални услуги – придружаване, помощ при транспортиране;
- Достъп до общуване и социални контакти.

Дейност 1.6.1.1. Разширяване дейностите на Домашните социални патронажи за самотно живеещи стари хора. Включване на допълнителни дейности, освен предоставянето на храна и осигуряване на комплексна грижа заедно с услугите СА и ДП (2016 – 2020 година):

- Хранене и помощ за приготвяне на храната;
- Помощ в домакинството;
- Хигиенно и санитарно обслужване;
- Помощ за излизане и придвижване;
- Съдействие за достъп до здравни услуги.

Дейност 1.6.1.2. Разкриване на нови Дневни центрове за стари хора и възрастни с увреждания или ЦСРИ в областта.

- Дневен център за възрастни хора с увреждания – седмична грижа – гр. Русе
- Дневен център за възрастни хора с увреждания – седмична грижа – с. Щръклево.

Дневните центрове са основната форма на социална услуга в общността, предлагаща храна, дневна грижа и възможности за общуване. През периода на изпълнение на Стратегията ще се положат целеви усилия за подобряване на услугите в общността за дневна грижа – повече гъвкавост, адаптиране към индивидуалните потребности на всеки човек, предоставяне на възможности за избор на пакетни услуги от старите хора по отношение както на честотата на посещаемост, така и на видовете ползвани услуги.

Дейност 1.6.1.3. Продължаване на дейността на съществуващи дневни центрове за стари хора и хора с увреждания:

- Дневен център за стари хора, капацитет 50 места, гр. Русе – доставчик Фондация „Трета възраст“;
- Дневен център за възрастни хора с увреждания в с. Ценово, община Ценово, с капацитет 10 места;
- Дневен център за възрастни хора с увреждания в с. Брестовица, община Борово, с капацитет 10 места.

Дейност 1.6.1.4. Продължаване на дейността на действащите ЦСРИ:

- ЦСРИ Борово, капацитет 90 места;
- ЦСРИ Бяла, капацитет 20 места;

- ЦСРИ с. Щръклево, общ. Иваново, капацитет 20 места;
- 3 ЦСРИ в гр. Русе, капацитет 70 места;
- ЦСРИ в с. Ряхово, община Сливо поле, капацитет 35 места.

Дейност 1.6.1.5. Продължаване на общинската подкрепа за дейностите на Клубовете на пенсионера, предоставящи възможности за общуване, социален живот, дребни медицински и др. услуги за стари хора с относително съхранено здраве и възможности за самостоятелно придвижване.

Дейност 1.6.1.6. Разширяване на услугите в домашна среда - домашен помощник, социален асистент, личен асистент, осигуряващи домашни грижи, помощ в домакинството, обслужване, помощ за излизане и придвижване и др. дейности в подкрепа на стари хора, които им позволяват по-дълго да живеят в своя дом и в семейна среда. Реалното увеличение на тези услуги през 2016-2020 г. ще зависи от предоставените възможности за финансиране по оперативни и национални програми.

4.2 Дейности по Приоритетно направление 2: Деинституционализация и подобряване качеството на резидентната грижа

Обща цел 2. Намаляване на дела на хората, настанени в специализирани институции, чрез:

Специфична цел 2.1. Разработване на планове за закриване/трансформация на всички специализирани институции на територията на областта.

Мярка 2.1.1. Разработване на планове за трансформация или преместване с цел подобряване на материалната база и качеството на социалните услуги в специализирани институции за възрастни хора на територията на областта, съобразено с приоритетите на Националната стратегия за дългосрочна грижа и анализа на състоянието на специализираните институции за възрастни хора по Проект „Развитие на системата за планиране и предоставяне на социални услуги на регионално равнище”.

През първата година от стратегията (2016 г.) ще бъдат разработени планове за трансформация и подобряване на качеството на грижа във всички специализирани институции за възрастни и стари хора на територията на областта. Те ще стъпват на настоящата областна стратегия и ще предвиждат изпълнението на всяка конкретна стъпка при изпълнението им.

Дейност 2.1.1.1. Създаване на общински работни групи за разработване на планове за трансформация и подобряване качеството на грижа в СИ за възрастни и стари хора в областта. Тяхната работа ще бъде подпомагана от експертна група на областно ниво (с участието на РДСП, РЗИ, НПО и външни специалисти) за консултиране и подкрепа на процеса чрез провеждане на срещи, посещения на място, дискусии, съвместна разработка на предложения.

Дейност 2.1.1.2. Изработване на планове за трансформация и подобряване качеството на грижа в СИ за възрастни и стари хора в област Русе. В тези планове се описва изпълнението на следните основни етапи:

- Индивидуална оценка и планиране за всяко лице, настанено в СИ.
- Оценка на човешките ресурси, планове за допълнителна професионална квалификация на персонала и препоръки за пренасочване към новите социални услуги и/или дейности, които ще се развият в съответната община;
- Планиране на преустройство на материалната база и ресурсите на институцията;
- Изпълнение на индивидуалните планове на всички лица.

Специфична цел 2.2. Настаняване на деца в риск в различни форми на семейна грижа.

Мярка 2.2.1. Осигуряване на семейна среда за деца в риск чрез реинтеграция в биологичното или разширено семейство и настаняване в алтернативна семейна грижа.

Дейност 2.2.1.1. Реинтеграция в биологичното семейство. Услугите по реинтеграция на децата в биологичното семейство ще се предоставят от ЦОП в общините и включват подкрепа на детето и на семейството.

- Подкрепа за възстановяване на прекъснатите връзки с биологичните родители, братя и сестри;
- Подкрепа на детето при реинтеграция в семейството;
- Подкрепа на биологичните родители при поемане на грижата за деца, отглеждани в институции. Информирание и консултиране за права и отговорности. Услуги за изграждане на родителския капацитет.

За изпълнението на тази дейност ще бъдат сформирани мобилни екипи към ЦОП Русе, Ценово, Две могили, Борово и Ветово по реинтеграция в семейна среда на децата, настанени извън семейна среда.

Дейност 2.2.1.2. Настаняване в разширено семейство – услугите по интеграция на децата в семейство на роднини и близки и в разширеното семейство ще се предоставят от ЦОП и включват подкрепа на детето и на семейството.

- Подкрепа за възстановяване на прекъснатите връзки на децата с техните близки и роднини;
- Подкрепа на детето в периода на адаптация в разширеното семейство;
- Консултиране, практическа подкрепа, съдействие, информирание, посредничество, материална и финансова подкрепа в процеса на отглеждане на изведените деца.

Дейност 2.2.1.3. Настаняване на деца в риск в приемни семейства.

Услугите ще се предоставят от ЦОП в общините и ще включват провеждане на кампании, обучение и оценка на кандидат приемни родители, подкрепа на детето и на семейството.

- Провеждане на кампании и информационни срещи;
- Подбор и обучение на приемни родители;
- Сключване на договори, подкрепа при предоставяне на приемната грижа.

Дейност 2.2.1.4. Подкрепа на осиновяването. Услугите ще се предоставят от ЦОП в общините и ще включват обучение и оценка на кандидат приемни родители, подкрепа на детето и на семейството в след осиновителния период, формиране на групи за подкрепа на осиновени деца и осиновители.

Специфична цел 2.3. Създаване на нови социални услуги от резидентен тип със среда близка до семейната, за децата, които не могат да бъдат отглеждани в биологичното си семейство. Подобряване качеството на съществуващите услуги от резидентен тип.

Мярка 2.3.1. Осигуряване на среда близка до семейната за деца, лишени от родителска грижа – Центрове за настаняване от семеен тип (ЦНСТ).

ЦНСТ представлява резидентна форма на грижи за деца, за които за изчерпани възможностите за осигуряване на семейна среда и се предполага, че настаняването им ще бъде дългосрочно. Центровете предоставят подслон и ежедневни грижи за настанените деца, като осигуряването на здравните и образователни услуги се предоставят извън мястото за живеене, за да бъде осигурена социална интеграция.

Дейност 2.3.1.1. Продължаване на дейността на съществуващите ЦНСТ в област Русе, в които са изведени деца с увреждания от закрити СИ (предоставяне на подслон и ежедневни грижи; създаване на условия за социална интеграция – прием в масови детски ясли, градини, училища; поддържане на връзката с родители, близки и роднини).

- ЦНСТ в Русе, капацитет 12 места – доставчик СНЦ „Еквилибриум“;
- ЦНСТ в Русе, капацитет 10 места – доставчик Сдружение „Дете и пространство“;
- ЦНСТ в Русе, капацитет 14 места – доставчик Сдружение „Дете и пространство“;
- ЦНСТ в Русе, капацитет 8 места и постоянна медицинска грижа – община Русе.
- ЦНСТ в Бяла, капацитет 8 места – доставчик община Бяла.

Четири ЦНСТ предоставят грижи за деца с увреждания, за които е необходимо поддържане на качеството на грижа и подкрепа от общностите в Русе за социализация и включване на децата.

Дейност 2.3.1.2. Разкриване или трансформиране на нови ЦНСТ за деца.

- Трансформиране на ПЖ в ЦНСТ за деца и младежи.

Специфична цел 2.4. Разкриване на нови социални услуги от резидентен тип със среда близка до домашната за стари хора

Мярка 2.4.1. Изграждане на резидентни услуги за стари хора

Планирани са 3 ЦНСТ в областта – 1 ЦНСТ в с. Ценово за стари хора с капацитет 10 места от 2016 г., 1 ЦНСТ в общ. Сливо поле за стари хора и 1 ЦНСТ в общ. Сливо поле за лица с физически увреждания с капацитети по 15 места от 2017 г. Целта е да се осигурят битовите и здравните грижи. Необходимо е да се предоставят и възможности за повече самостоятелност на живеещите в услугите – домашен интериор, възможности да си готвят и да се грижат за себе си.

Специфична цел 2.5. Подобряване качеството на грижа в институциите за хора с увреждания и стари хора и трансформиране за предлагане на социални услуги в общността.

Мярка 2.5.1. Подобряване качеството на материалната база и грижа в ДСХ с. Бистренци, община Бяла

В рамките на тази мярка са предвидени дейностите, включени в плана за ДСХ с. Бистренци, за подобряването на материалната база, което ще бъде извършено чрез ремонт и реконструкция, саниране на настоящата сграда или пребазиране и обособяване на среда близка до домашната.

Дейност 2.5.1.1. Ремонт и реконструкция, саниране на настоящата сграда.

Дейност 2.5.1.2. Избор на подходяща сграда за пребазиране или комплекс от сгради, ремонт и обзавеждане;

Дейност 2.5.1.3. Актуализиране на индивидуалните оценки и планове за всяко лице.

Дейност 2.5.1.4. Повишаване квалификацията на персонала и привличане на специалисти и нови кадри.

Мярка 2.5.2. Повишаване на качеството на предоставяните услуги в ДСХ „Възраждане“ гр. Русе.

В рамките на тази мярка са включени изпълнението на дейностите, включени в плана за ДСХ „Възраждане“ Подобряването на качеството на грижа ще бъде извършено чрез обособяване на среда близка до домашната и подобряване на медицинското обслужване.

Дейност 2.5.2.1. Актуализиране на индивидуалните оценки и планове за всяко лице.

Дейност 2.5.2.2. Ремонт и обзавеждане (2016-2020 година).

Дейност 2.5.2.3. Подобряване на специализираното медицинско обслужване на настанените хора в тежко здравословно състояние.

Дейност 2.5.2.4. Повишаване квалификацията на персонала и привличане на специалисти и нови кадри.

Мярка 2.5.3. Повишаване на качеството на предоставяните услуги в ДВД „Приста” гр. Русе.

В рамките на тази мярка са включени изпълнението на дейностите, включени в плана за ДВД „Приста”. Подобряването на качеството на грижа ще бъде извършено чрез обособяване на среда близка до домашната и подобряване на медицинското обслужване. (2016-2020 година)

Дейност 2.5.3.1. Актуализиране на индивидуалните оценки и планове за всяко лице.

Дейност 2.5.3.2. Ремонт и обзавеждане, намаляване броя на потребителите в стая (2016-2020 година).

Дейност 2.5.3.3. Повишаване квалификацията на персонала и привличане на специалисти и нови кадри.

Мярка 2.5.4. Повишаване на качеството на предоставяните услуги в ДВФУ „Милосърдие” гр. Русе

В рамките на тази мярка са включени изпълнението на дейностите, включени в плана за ДВФУ „Милосърдие”. Подобряването на качеството на грижа ще бъде извършено чрез обособяване на среда близка до домашната и подобряване на медицинското обслужване. (2016-2020 година)

Дейност 2.5.4.1. Актуализиране на индивидуалните оценки и планове за всяко лице.

Дейност 2.5.4.2. . Ремонт и обзавеждане, намаляване броя на потребителите в стая (2016-2020 година).

Дейност 2.5.4.3. Повишаване квалификацията на персонала и привличане на специалисти и нови кадри.

4.3 Обобщена таблица за планираните услуги в област Русе

Оперативен план по общини с времеви график за изпълнение на Областната стратегия за развитие на социалните услуги в Област Русе 2016-2020 г.										
№	Услуга/ дейност/ мярка	Местоположение	Капацитет	2016	2017	2018	2019	2020	Източник на финансиране	Изпълняваща организация
ОБЩИНА БОРОВО										
1	Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи с увреждания	с. Брестовица, общ. Борово	6	6	6	6	6	6	ддд	Община, доставчик
ОБЩИНА БЯЛА										
1	Център за социална рехабилитация и интеграция	Община Бяла	20	20	20	20	20	20	ддд	Община Бяла
2	Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи без увреждания	Община Бяла	10	10	10	10	10	10	ддд	Община Бяла
ОБЩИНА ИВАНОВО										
1	Дневен център за възрастни хора с увреждания - седмична грижа	с. Щръклево, общ. Иваново	10			10	10	10	проектно финансиране, ддд	Община Иваново
2	Център за обществена подкрепа подготовка за изграждане и разкриване; предоставяне на услуги	с. Щръклево, общ. Иваново	20	20	20	20	20	20	проектно финансиране, ддд	Община Иваново
ОБЩИНА РУСЕ										
1	Комплекс от интегрирани социални услуги за деца от 0 до 3 г., състоящ се от: Дневен център за деца с увреждания, Звено "Майка и бебе", Семейно-консултативен център, Център за психично здраве за деца, Център за подкрепа на приемната грижа и осиновяването, Център за майчино и детско здраве	гр. Русе, ж.к. "Дружба"3, ул. "Н.И. Вапцаров" № 20							Община Русе, НПО, ддд	Община Русе, НПО - след конкурс

Областна стратегия за развитие на социалните услуги в област Русе (2016 – 2020)

2	Център за настаняване от семеен тип	гр. Русе, ж.к. "Дружба"3, ул. "Н.И. Вапцаров" № 20	8	8	8	8	8	8	ддд	Община Русе, НПО - след конкурс
3	Дневен център за възрастни хора с увреждания - седмична грижа		30						проектно финансиране, ддд	Община Русе, НПО - след конкурс
4	Дневен център за стари хора	с. Тетово, общ. Русе	20						ддд, след разкриване на услугата	
5	Дневен център за стари хора	гр. Русе, ж.к. "Родина"	40						проектно финансиране, ддд	Община Русе, НПО след конкурс
6	Център за настаняване от семеен тип за лица с психични разстройства или деменция	Ул. „Доростол”	15						проектно финансиране, ддд	Община Русе, НПО след конкурс
7	Защитено жилище за възрастни хора с физически увреждания		10						ддд	Община Русе, НПО след конкурс
8	Център за социална рехабилитация и интеграция за деца от различни рискови групи - със СОП, епилепсия, умствена изостаналост и подкрепа за техните родители	гр. Русе, ул. "Йосиф Цанков" №45	40						ддд	Община Русе, НПО след конкурс
9	Център за временно настаняване на бездомни лица								общински бюджет	
ОБЩИНА СЛИВО ПОЛЕ										
1	Център за настаняване от семеен тип за възрастни с психични разстройства или деменция	гр.Сливо поле	15		15	15	15	15	изграждане на услугата с финансиране по проект	Община Сливо поле
2	Център за настаняване от семеен тип за възрастни с физически увреждания	с.Ряхово, общ. Сливо поле	15		15	15	15	15	изграждане на услугата с финансиране по проект	Община Сливо поле
3	Център за настаняване от семеен тип за стари хора	с.Бабово, общ. Сливо поле	15		15	15	15	15	изграждане на услугата с финансиране по проект	Община Сливо поле

Областна стратегия за развитие на социалните услуги в област Русе (2016 – 2020)

ОБЩИНА ЦЕНОВО										
1	Център за настаняване от семеен тип за стари хора	с. Ценово	10		10	10	10	10	проектно финансиране, ддд	Община Ценово

Легенда:

За краткост използваме "ДДД" като съкращение на "Държавно делегирана дейност";

Периодът на изграждане и подготовка за стартиране на (или трансформиране) на услугите е отбелязан с във времевия график;

Периодът на предоставяне на социални услуги за потребителите е отбелязан с във времевия график;

5 Система на наблюдение и оценка

5.1 Цели и задачи на мониторинга и оценката

Конкретните цели и задачи на системата за мониторинг и оценка са:

Конкретна цел 1. Да осигурява постоянен поток от актуална информация за развитието на социалната среда в област Русе, чрез:

- Наблюдение на промените в базовите индикатори за ситуацията;
- Обратна връзка от целевите групи и преките потребители за вида и качеството на предоставяните услуги и подкрепа;
- Обратна връзка от преките изпълнители на дейностите за трудностите в изпълнението на услугите, възможностите за усъвършенстване и нуждите от обучение и развитие на човешките ресурси.

Конкретна цел 2. Да обезпечи текущия мониторинг на изпълнението на дейностите по Стратегията на областно и общинско ниво, чрез:

- Събиране на информация за обема и преките резултати от осъществяваните дейности / услуги;
- Пряко наблюдение на хода, методите и начините на текущото изпълнение на планираните дейности, както и на степента на изпълнение на времевия график на дейности и резултати;
- Анализ на резултатите от мониторинга в сравнение със заложените количествени и качествени индикатори в Плана за действие;
- Предоставяне на консултации и съвети на място на преките изпълнители на стратегията – общини, външните доставчици на услугите, свързани сектори и др. за подобряване на дейностите и качеството на социалните услуги.

Конкретна цел 3. Да се изработят комплексни оценки на ефекта и цялостното въздействие от изпълнението на Областната стратегия от гледна точка на целевите рискови групи. Оценката обхваща критериите:

- Релевантност – съответствието на целите и интервенцията спрямо реалните проблеми и конкретните потребности и възможности на рисковите групи;
- Ефикасност на изпълнените дейности и постигнатите преки резултати по отношение на обема на дейностите, спазването на времевия график, планираните / вложените ресурси;
- Ефективност на Стратегията – оценка на реалните ползи и ефекти за обхванатите потребители на услуги, както и на степента на обхващане на идентифицираните групи, индивиди и общности в риск от изпълнените дейности в област Русе. Оценката на качеството на предоставените социални услуги се осъществява през призмата на ефекта върху целевите рискови групи, като се оценяват ползите за потребителите при задоволяването на техните потребности - индивидуални и общи за рисковата група;

- **Въздействие** на Областната стратегия върху общия социален контекст, степен на постигане на дългосрочните цели, комплексна оценка на предизвиканите качествени промени в състоянието на социалната среда и рисковите групи;
- **Устойчивост** на дейностите, резултатите и ползите за целевите групи и продължението им след времевата рамка на Стратегията.

Конкретна цел 4. Да гарантира системното актуализиране на Областната стратегия, подобряването на политиките за социално включване и постоянното усъвършенстване на социалните услуги и мерки чрез:

- Предоставяне на конкретни препоръки за актуализиране на цялостната Стратегия по отношение на избраните приоритетни направления, дългосрочни и конкретни цели на интервенцията;
- Препоръки и текуща, актуална информация за оперативно препланиране на дейностите и следващите етапи от изпълнението на предвидените дейности – социални услуги и мерки;
- Системна обратна връзка от потребителите на услуги и препоръки за подобряване на вида и качеството на услугите в съответствие с реалните групови и индивидуални потребности;
- Консултации и методическа помощ за усъвършенстване и подобряване на качеството на социалните услуги по места;
- Идентифициране на добрите практики и научените уроци от осъществяването на Областната стратегия и мултиплициране на натрупания опит по места.

В съответствие с тези цели и задачи, изграждането и функционирането на цялостна Система за мониторинг и оценка дава реални, практически ползи за общините и структурите, които изпълняват Стратегията. Препоръките за промени, постоянният поток от информация и обратната връзка от целевите потребители на услугите, осигурен от Системата за мониторинг и оценка е задължително условие за ефективното изпълнение на Стратегията.

Мониторингът и оценката **с участие** е основният подход, който ще се следва при изграждането на системата. Този подход изисква включването и обратната връзка от всички участници в изпълнението на предоставянето на социалните услуги и носи допълнителни предимства за ефективността на мониторинга. Участието гарантира съпричастността и чувството за собственост на заинтересованите страни върху продуктите и резултатите от мониторинга и оценката и съответно – тяхната готовност и интерес от прилагането на препоръките на практика.

Раздел В: План за действие

6 Институционална рамка на изпълнението на стратегията

6.1 Отговорности и роли в изпълнението на стратегията

Ролите и задачите на общините, институциите на областно ниво, доставчиците на услуги и другите заинтересовани страни в изпълнението на Областната стратегия за развитие на социалните услуги се определят от техните компетенции, идентифицираните потребности на групите в риск и планираните дейности за посрещането им.

6.1.1 Областна администрация

Областният управител отговаря за изпълнението на “Областната стратегията за развитие на Област Русе за периода 2014 – 2020”, неразделна част от която е Областната стратегия за развитие на социалните услуги в Област Русе. Планирането на общи мерки на областно ниво и на съвместни дейности в няколко общини, прави фигурата на областния управител ключова за осигуряване на съответствие между националните и местните интереси и за координацията между специализираните териториални звена на централното държавно управление по отношение прилагането на секторните политики. При управление на регионалното развитие, областният управител има ясно определени отговорности и правомощия, които упражнява еднолично, чрез областната администрация или като председател на областния съвет за развитие. Областният управител разполага със значителна оперативна самостоятелност и многопластови функции и се явява ключова координираща фигура между управленските нива (държавно – местно; централно – териториално), от една страна, и от друга – между секторните звена на централната изпълнителна власт.

Съгласно определените функции в рамковата нормативна уредба¹, **областният управител** има следната роля и отговорности в изпълнението на настоящата стратегия:

- Внася проекта на Областната стратегия за развитие на социалните услуги за обсъждане, съгласуване и за приемане от Областния съвет за развитие;
- Подпомага общините на територията на областта при разработването на общинските планове за развитие на социалните услуги;
- Подпомага РДСП и кметовете на общини в изготвянето на годишен план за изпълнение на областната стратегия за развитие на социалните услуги.
- Внася годишния план за изпълнение на стратегията за одобрение в Областния съвет за развитие;
- Координира подготовката на проектни предложения за финансиране в съответствие с областната стратегия за развитие на социалните услуги;
- Съвместно с РДСП Русе подпомага развитието на услуги в общността на междуобщинско и областно ниво, насочени към подкрепа за интегрирането на

---

¹ Закон за администрацията и Устройствен правилник на областните администрации

семейства и общности и предотвратяване на рискове, водещи към социално изключване и изолация на индивиди и групи; съдейства на общините за развитие на политики и услуги, насочени към намаляване на дела на хората, настанени в специализирани институции;

- Създава необходимите условия, координира, контролира и сътрудничи с всички заинтересовани страни, за да се повиши ефикасността на услугите и да се осигурят равни възможности на достъп на ползвателите до тях чрез развитие на междуобщинско партньорство и междусекторно сътрудничество.

Областният съвет за развитие на Област Русе е колективен междуведомствен орган, председателстван от областния управител, който също носи определени отговорности за развитието на социалните и междусекторните услуги на територията на областта:

- Обсъжда и приема Областната стратегия за развитие на социалните услуги;
- Прави предложения за сключване на споразумения за сътрудничество между съседни общини за осъществяване на съвместни дейности в изпълнение на дейностите, заложи в стратегията;
- Отговаря за развитието на социалните и междусекторните услуги на територията на областта; оценява инициативите на общините и на юридически лица с нестопанска цел, свързани със стратегията;
- Приема годишната оценка за изпълнението на Областната стратегия за развитие на социалните услуги и годишен план за изпълнението ѝ на базата на заложените приоритети и цели на стратегията и на актуализираната оценка на нуждите на групите в риск.

6.1.2 РДСП и ДСП

Регионалните дирекции за социално подпомагане като териториални поделения на АСП в областните центрове провеждат държавната социална политика на ниво област, а Дирекциите „Социално подпомагане“ на територията на всяка община по отношение на закрила на детето; рехабилитация и социална интеграция на хората с увреждания и проучване потребностите на населението в областта и в общините от социални помощи и социални услуги.

Ролята на РДСП – Русе по отношение на Областната стратегия включва:

- Изготвя съвместно с общините годишен план за изпълнение на Областната стратегия за развитие на социални услуги; поема оперативната и техническа координация на изпълнението на Стратегията с подкрепата на областна администрация и общините;
- Изготвя становища и прави предложения до АСП за откриване и закриване на социални услуги, в съответствие с планираните дейности в стратегията;
- Събира и актуализира база данни с резултатите от предоставяните социални услуги и следи за изпълнението на индикаторите за оценка на стратегията;
- Сътрудничи с областната и общинските администрации и с неправителствени организации при осъществяването на планираните дейности в стратегията;
- Осигурява методическа подкрепа на персонала на социалните услуги, планира програми за професионално развитие и квалификация и системен контрол върху предоставянето на социалните услуги, планирани в стратегията.
- РДСП отговаря за подготовката на планове за закриване/трансформиране на СИ и тяхното изпълнение; РДСП носи отговорност за реформирането и реструктурирането на специализираните институции в област Русе

- РДСП отговаря за създаването и дейността на работна група на областно ниво за консултиране и подкрепа на процеса на изготвяне на плановете.

Предвид основните си функции, ДСП – Русе, Ветово, Бяла и Две Могили (с отделите си по Социална закрила и Закрила на детето) носят отговорност и изпълняват конкретни задачи при реализирането на Областната стратегия за развитие на социалните услуги:

- Правят предложения до кмета на общината за предоставяне на социални услуги в съответната община;
- Правят предложения до РДСП за откриване, реформиране и закриване на социални услуги, съобразно планираните дейности в стратегията;
- ДСП и ОЗД управляват случаите на хората и децата в риск; разработват оценки и индивидуални планове за децата и лицата, настанени в специализирани институции;
- Осъществяват сътрудничество между общинската администрация и неправителствени организации във връзка с областната стратегия и предвидените дейности в нея;
- Събират и актуализират данните на базовите индикатори и резултатите от изпълнение на социалните услуги;
- ОЗД подпомага интегрирането на деца в ДМСГД и ДДЛРГ в детски ясли, детски градини и предучилищно образование; съвместно с мрежата от ЦОП в общините ОЗД работят за изграждане на връзки между децата, настанени в СИ и семейството им; провежда дейности за изграждане на родителски капацитет, за задържане и реинтеграция на децата в училище и за превенция на рисковото поведение.

РДСП и ДСП имат отношение към всички заложи цели в Стратегията и това са задачи свързани с: идентифициране и насочване на случаи към социални и здравни услуги за ранна превенция; подкрепа на семейства в риск от изоставяне на дете; насочване на семействата на деца с увреждания към дневни центрове и детски градини за получаване на гъвкава грижа; насочване на семействата с увредени деца за ранна диагностика и навременна интервенция на увреждането; изграждане на връзка между децата, настанени в СИ и биологично или разширено семейство; реинтеграцията на деца в семейна среда; оказване на методическа подкрепа и съдействие на ЦОП за формиране на мобилни екипи.

Съвместно с Дирекции Бюро по труда, РДСП и ДСП планират мерки за професионално ориентиране и трудова интеграция на младежи, предстоящи да напуснат СИ. Извършват консултиране и насочване на семейства с деца в риск към социални услуги; пряко отговарят за реструктурирането и реформирането на СИ – за деца и за лица с увреждания; подпомагат в изграждане на алтернативни социални услуги; подпомагат общините при идентифициране на нуждаещите се стари хора от услуги в общността и други.

6.1.3 Държавна агенция за закрила на детето (ДАЗД)

Ролята на Държавната агенция за закрила на детето включва:

- Оказва методическа помощ на областна управа, местни власти и администрация, юридически и физически лица, осъществяващи дейности по закрила на детето и на други държавни органи за реализиране и оценка на техните дейности при осъществяване на планираните социалните услуги в областната стратегия за децата;
- Издава лицензи на доставчиците на новоразкрити социални услуги за деца;
- Контролира стандартите и критериите за качество на социалните услуги за деца и семейства.

6.1.4 Общини

Общините отговарят за цялостното изпълнение на областната Стратегия за развитие на социалните услуги на тяхната територия. За тази цел те разработват, приемат и прилагат общинска програма за развитие на социалните услуги и план за действие. Нормативно установено е, че местното самоуправление се осъществява от общинския съвет, а местната изпълнителна дейност - от кмета и общинската администрация. Така или иначе в своята съвкупност те заедно осъществяват местната власт.

Местните власти разработват и изпълняват **интегрирани политики** за развитие на хората в риск на тяхната територия като комбинират ресурсите и координират дейности в сферата на социалното подпомагане, образование, здравеопазване, политики на пазара на труда, водени от интересите и нуждите на групите и хората в риск. Общините са доставчик на социални услуги. Общините развиват интегрирани политики в подкрепа на децата в риск, хората с увреждания и старите хора. Осъществяват годишен мониторинг и оценка на изпълнението ѝ и оценка на нуждите на групите в риск.

Роля и отговорности на **Общинския съвет**:

- Обсъжда и приема общинската стратегия / програма за развитие на социални услуги на територията на общината и годишния оперативен план за изпълнението ѝ по предложение на кмета на общината;
- Одобрява докладите за изпълнението на програмата за реализация на общинския план за развитие на социални услуги по предложение на кмета на общината;
- Съгласува проектни предложения за финансиране на социални услуги, които ще се развиват на територията на общината и планирани в Областната стратегия.
- Взема решения, свързани с развитие на СУ на територията на общината (откриване, закриване, разширяване, дофинансиране и пр.).

Решение за развиване на конкретна социална услуга се взема от Общинския съвет, като преди това е било разгледано в съответната постоянна комисия и консултирано по въпросите, свързани с финансирането. Предложението се внася от кмета или от общинските съветници.

Роля на **кмета** на общината:

- Организира изработването на общинските програми и планове за развитие на социални услуги на територията на общината и на програмата за реализацията му и след съгласуване с Обществения съвет по социално подпомагане ги внася за обсъждане и приемане от Общинския съвет;
- Организира разработването на общинските секторни политики и – след гласуването в Общинския съвет – организира цялостното им изпълнение. Кметът и общинската администрация осъществяват съгласуването на дейностите за развитие на социалните услуги с общите хоризонтални мерки за социално включване;
- Ръководи, организира и контролира дейността по изпълнението на програмата за реализация на общинския план за развитие на социални услуги;
- След съгласуване с Обществения съвет представя годишен и заключителен доклад за изпълнението на програмата за реализация на общинския план за развитие на социални услуги за одобряване от общинския съвет;
- Осъществява годишен мониторинг и оценка на изпълнението на програмата за реализация на общинския план за развитие на социални услуги и оценка на нуждите на групите в риск.

- Търси възможности и осигурява финансиране от различни финансови източници за реализиране на конкретните общински дейности, планирани в областната стратегия.

Общественият съвет по социално подпомагане и услуги е консултативен орган към общината за осъществяване на сътрудничество, координация и консултация между община, централни държавни органи и доставчици на социални услуги с цел реализиране на социалната политика в конкретната общината. Неговата роля в изпълнението на стратегията е свързана с:

- Обсъждане на областната стратегия и осъществяване обществен контрол върху развитието на социалните услуги и инициативи, съобразно стратегията;
- Стимулиране на партньорството между местната власт и доставчиците на социални услуги за реализиране на планираните дейности в стратегията на територията на общината.

Местните власти носят конкретни отговорности също за иницирането и изпълнението на хоризонталните политики и мерки за социално включване. В този контекст, общините поемат и основната отговорност за изпълнението на мерки за социално включване, предвидени в Стратегията, например:

- Координират и иницират развитието на програми за повишаване на родителския капацитет, задържане на децата в училище, повишаване на качеството на образование и превенция на рисковото поведение на деца съвместно с училищата и центровете за обществена подкрепа;
- Отговарят и осигуряват условия за обхващане на всички деца на територията на общините в подготвителни групи и класове, гарантират спазването на задължителното изискване за записване на ученици в първи клас след завършена предучилищна подготовка в общинските училища;
- Координират и иницират развитието на програми в училищата за превенция на отпадането от училище и реинтеграция в образованието на отпадналите деца и младежи, както и за наваксване на образователни пропуски;
- Развиват смесени социално образователни услуги в Центровете за обществена подкрепа за превенция на отпадането и задържане на децата в училище;
- Развиват интегрирана политика за подкрепа на хората в пенсионна възраст чрез комбиниране на ресурсите на Домашен социален патронаж, националните и оперативните програми за предоставяне на грижи в домашна среда и за осигуряване на заетост (НПСПОЗ), клубовете на пенсионера и читалища; Разширяват функциите на патронажа и развиват мобилни екипи за предоставяне на домашни грижи;
- Осигуряват условия за посещаване в масови детски градини и училища на деца с увреждания, включително с осигуряване на транспорт и на достъпна среда.

6.1.5 РИО КЪМ МОН

Регионалният инспекторат по образованието към МОН Русе отговаря съвместно с РДСП Русе за координиране и изпълнение на дейности за достъп до качествено образование на деца и ученици, реинтеграция в системата на образование на необхванати, отпаднали и нередовно посещаващи училище ученици. Важна роля в реализацията на мерките в сферата на образованието, заложи в Стратегията, изпълняват и **Екипът за комплексно педагогическо оценяване** към РИО на МОН, както и **Ресурсният център за подпомагане на интегрираното обучение и възпитание на деца и ученици със специални образователни потребности – РЦПИОВДУСОП** за Област Русе.

РИО към МОН:

- Носи отговорност за интегриране в системата на образование на децата с увреждания отглеждани в семействата;
- Осигурява методическо ръководство на училищата за насочване на нередовно посещаващи училище ученици и деца с рисково поведение към отделите за закрила на детето и Центровете за обществена подкрепа във Русе, Борово, Бяла, Ценово, Две могили, Ветово, Сливо поле, Иваново;
- Осигурява методическо ръководство и насърчава училищата за развитие на дейности съвместно с ЦОП и НПО за повишаване на мотивацията на учениците за задържане в училище и за запълване на свободното им време според индивидуалните им интереси; програми и проекти за превенция на рисковото поведение на деца; за реинтеграция в системата на образование на отпаднали деца, за задържането им в училище чрез участие в извънкласни дейности според индивидуалните им интереси и за наваксване на образователни пропуски;
- Осигурява контрол върху обхващането на всички деца на територията на област Русе в предучилищна подготовка и възпитание; върху редовното посещение на ученици в училище и записването на ученици в учебни заведения на територията на общината, в която живеят семействата им;
- Съдейства за извеждането на деца от помощно училище във Русе в масови училища и за осигуряването на условия съвместно с училищата за наваксване на образователните пропуски и интегрирането им с връстниците им (оценка на образователното ниво и на нуждите, изготвяне на индивидуална програма за обучение, осигуряване на допълнителни часове за компенсиране на разлики в нивото, участие в дейности за запълване на свободното време и социализация);
- Съвместно с РДСП, ДБТ и директори на училища планира програми за вечерно и професионално обучение за младежи и възрастни с основно и по-ниско образование.

Екипът за комплексно педагогическо оценяване (ЕКПО) към РИО на МОН:

- изготвя първична оценка на децата със специални образователни потребности (СОП), предварително консултирана от лекар специалист;
- насочва децата към подходяща форма на обучение;
- оказва съдействие за извеждане на деца от помощните училища като изготвя оценка за образователните им потребности.

Необходимо е оценката за образователните потребности на децата да се развие като мобилна услуга, тъй като в момента комисията заседава веднъж месечно само в гр. Русе, което затруднява достъпа на децата и родителите от другите общини, особено от отдалечените населени места в област Русе.

Ресурсният център за подпомагане на интегрираното обучение и възпитание на деца и ученици със специални образователни потребности – РЦПШОВДУСОП за област Русе е държавно обслужващо звено – извънучилищно педагогическо учреждение със следните задачи:

- осъществява дейности по провеждане на държавната политика за интегрирано и включващо образование и изпълнява изпълнява консултативни, образователно-възпитателни, рехабилитационни и координиращи функции;
- координира и осигурява условия (съвместно с общообразователните училища) за интегрираното обучение на деца със СОП, чрез изработване на индивидуални образователни програми, осигуряване на ресурсни учители и други специалисти (логопед, психолог, тифлопедагог, сурдопедагог).

6.1.6 Дирекция Бюро по труда

Дирекция Бюро по труда участва в планирането и изпълнението на програми и активни мерки за интеграция на пазара на труда на хора в риск (възрастни с увреждания, младежи напускащи специализирани институции, младежи, отпаднали от училище, трайно безработни, в това число хора от ромски общности в обособени квартали) и мерки за подкрепа на семействата на групи в риск (на деца, настанени в СИ, деца и възрастни с увреждания, живеещи в семейна среда).

Основната роля на **дирекцията „Бюро по труда“** по изпълнението на стратегията включва:

- Участие в разработването на областни и местни програми за заетост и за обучение на рискови групи;
- Консултиране на младежи, напускащи и напуснали институции с цел професионално ориентиране, повишаване на квалификацията и посредничество при намиране на работа;
- Разработване на мерки и програми съвместно с общините за професионална квалификация и включване на пазара на труда на възрастни с увреждания и на роми, живеещи в затворени етнически общности;
- Участие в разработването на програми за обучение и пренасочване на персонал от СИ;
- Посредничество между работодатели и безработни от рисковите групи с цел намиране на работа;
- Активно взаимодействие с институциите от други сектори (системата на здравеопазването, образованието и социалните услуги, териториалните органи на изпълнителната власт, органите на местното самоуправление, ръководствата на регионалните структури на представителните организации на работниците, служителите и на работодателите, НПО) при прилагането на областната стратегия за развитие на социалните услуги в Област Русе.

6.1.7 Регионална здравна инспекция – Русе

Държавната здравна политика на територията на областта се осъществява и организира от Регионална здравна инспекция – Русе (РЗИ) и Регионален съвет по здравеопазване. **РЗИ** отговаря за координацията и изпълнението на хоризонтални здравни мерки, насочени към хората в риск на територията на община Русе. Създава база данни за здравни специалисти в помощ на хора с увреждания и хора със зависимости, която се използва от ДСП за насочване и консултиране на клиенти в риск.

Конкретните им отговорности са насочени към: здравна профилактика на майчинството/ бременността с фокус нежелана и рискова бременност; медицинска рехабилитация за деца и възрастни с увреждания и подкрепа за техните семейства; разработване на здравно-социални програми за семейно планиране; качествена здравна грижа в домовете за деца и хора с увреждания и стари хора във всички общини на Област Русе.

6.1.8 Участие на НПО

Важна роля в изпълнението на стратегията играят НПО – част от тях участват в предоставянето на социални услуги като преки доставчици, други допринасят за прилагането на принципите и философията на Стратегията като представители на гражданското общество и групите в риск в Област Русе. Гражданските организации предоставят социални, здравни и образователни услуги на територията на общината и областта за хора в риск. Съвместно с общините, териториалните структури на АСП и гражданите НПО разработват интегрирани политики и мерки за социално включване. Участват в иницирането и изпълнението на хоризонтални мерки и политики за социално включване като партньори на общините и/или водещи организации за проектите. Подпомагат училищата, ЦОП и СИ при работа със семейството и с

деца за изграждане на умения за самостоятелен живот и индивидуално развитие, задържане в училище, превенция на рисково поведение и зависимости.

НПО участват в актуализирането на Стратегията, в изготвянето на годишен план за действие и в осъществяването на мониторинг и оценка на изпълнението ѝ като подпомагат събирането на данни и оценката на потребностите на крайните потребители.

6.2 Механизми на партньорството

Ефективното междуобщинско партньорство и междусекторно сътрудничество ще допринесе за изграждане на оптимална мрежа от социални услуги в област Русе, която да осигури равен достъп до услуги за рисковите групи и инструменти за максимално оползотворяване на наличните ресурси.

Изграждането на механизми на партньорство е определено като **приоритетно направление 4** в Областната стратегия – Развитие на междусекторни и междуобщински партньорства при планирането и предоставянето на социални услуги и обхваща следните **цели и задачи**:

Обща цел 4. Повишаване на ефикасността на услугите и осигуряване на равни възможности на достъп на ползвателите до тях чрез развитие на междуобщинско партньорство и междусекторно сътрудничество чрез:

- **Специфична цел 4.1.** Стимулиране и развиване на междуобщинското партньорство в социалните услуги.
- **Специфична цел 4.2.** Развиване на ефективни механизми за междусекторно сътрудничество и услуги.

При изпълнението на Стратегията са заложили конкретни дейности за развиване и апробиране на механизми за осъществяване на планираните смесени услуги и съвместни дейности между общини и сектори в решаването на проблемите на рисковите групи. В Област Русе ще продължи използването на разнообразни инструменти за сътрудничество като:

- Споразумения за съвместна работа за инициране /изпълнение на общи дейности, междуобщински и смесени услуги
- Партньорства – съвместни действия в определени от споразумението насоки за съвместна работа;
- Граждански/обществени съвети с постоянно действие;
- Съвместно разработване на Общински планове за развитие, бюджета на общината, други стратегии, концепции и други;
- Обществени форуми – с периодично действие и вземане на консенсус и конференции с консенсус;
- Отворени работни групи с участие на всички заинтересовани страни и участие на експерти в съвместни работни групи, комисии и екипи
- Привличане на местния бизнес и организациите на предприемачите при изпълнението на стратегията (за интегриране на пазара на труда на младежи, напускащи специализираните институции, за изграждане на социална инфраструктура, поддържане на различните сгради за социални услуги, социално предприемачество.).
- Развитие на публично-частните партньорства при финансиране и съфинансиране на пилотни алтернативни социални услуги, които са от особено значение за решаване на проблемите на рисковите групи, но са извън кръга на държавното финансиране.

6.3 Система за мониторинг и оценка на стратегията

- планиране и изпълнение на дейности за мониторинг и оценка;
- разпространение на заключенията от мониторинга и оценката и актуализиране на плановете и дейности в съответствие с направените препоръки.

6.3.1 Работа на звено за мониторинг и оценка

Звено за мониторинг и оценка (ЗМО) е създадено като структура в рамките на Областна администрация – Русе със заповед на Областния управител и има следната структура:

- 1. Председател** – заместник областен управител;
- 2. Заместник-председател** - директор на Регионална дирекция за социално подпомагане;
- 3. Координатор:** експерт в отдел „Административен контрол и регионално развитие“ на Областна администрация - Русе.

Основният екип обхваща пет души:

4. Представител на Областна администрация - Русе;
5. Представител на Регионална дирекция социално подпомагане - Русе;
6. Представител на Регионална дирекция социално подпомагане - Русе;
7. Представител на Регионална здравна инспекция - Русе;
8. Представител на Регионален инспекторат по образование -Русе;

Разширеният екип включва координаторите на Териториалните работни групи във всяка община от областта, регионален координатор на АСП по ОПРЧР, представител на регионалното звено на ДАЗД (Русе) и по един представител на ДСП или на отдел “Социална закрила” от всяка община, представител на Териториално статистическо бюро, Ресурсен център, ОДБХ, РУ, Областен обществен съвет за социално включване на хората с увреждане.

Задачите и отговорностите на ЗМО се разпределят между двата екипа.

Основен екип:

- Координира цялостната дейност по мониторинг и оценка в област Русе;
- Планира дейностите за мониторинг и оценка – изработва и съгласува годишните оперативни плановете за мониторинг и оценка на изпълнението на стратегията;
- Изпълнява посещения на място за наблюдение на дейности и социални услуги в общините в областта;
- Предоставя консултации и практически съвети на доставчиците на услуги за подобряване на дейностите по места;
- Събира информация на областно ниво и систематизира данните / информацията, подадена от членовете на ЗМО по общини;
- Изработва общ годишен мониторингов доклад за изпълнението на Стратегията, който се представя за обсъждане и одобрение на заседание на ЗМО;
- Заедно с разширения екип формулира ключовите мониторингови въпроси и въпросите, на които трябва да даде отговор междинната и крайната оценка;

- Заедно с разширения екип обсъжда заключенията и препоръките от докладите за мониторинг и оценка;
- Организира разпространението на резултатите от мониторинга и оценката сред заинтересованите страни и сред обществеността.

Разширен екип:

- Участва в планирането на дейностите по мониторинг и оценка;
- Участва в дискусии за определяне на ключовите въпроси на мониторинга и оценката и представя коментари по докладите за мониторинг и оценка;
- Събира информация за базовите индикатори по общини;
- Събира и систематизира текуща информация за социалните услуги и дейности;
- Организира дискусии по общини за обсъждане на заключенията и препоръките от докладите за мониторинг и оценка на изпълнението на Стратегията.

6.3.2 Планиране и изпълнение на дейностите за мониторинг и оценка

Планирането на дейности по изпълнение на прилагането на системата за мониторинг и оценка предвижда съместно работа на основния и разширен екип на общи заседания съгласно утвърдени от областния управител Вътрешни правила за работата на Звеното за мониторинг и оценка.

Задължителните дейности по мониторинг и оценка включват:

- Събиране на базови данни от всички общини.
- Текущ мониторинг на дейностите – събиране на информация, посещения на място, доклади от мониторинговите посещения;
- Създаване и постоянно актуализиране на база данни на областно ниво с разбивка по общини, територии, теми, рискови групи и пр.;
- Актуализиране, систематизиране и анализ на данните .
- Събиране на информация и анализ за прогреса в изпълнението на Стратегията;
- Разработване на годишен мониторингов доклад за цялостното изпълнение на Стратегията;
- Финална оценка на ефективността и въздействието на Стратегията
- Разработване и внасяне на предложения за промени/подобрене в приоритетните направления, целите, дейностите на Стратегията.

В зависимост от наличните ресурси могат да се планират и **допълнителни дейности** на ЗМО като:

- тематични оценки, фокусирани върху едно или повече приоритетни направления или върху една или повече групи дейности;
- проучвания по специфични въпроси, необходими за стартиране на нови дейности и/или иновативни услуги по целите на Стратегията.

6.4 Основни етапи на изпълнение на Областната стратегия.

Областната стратегия за развитието на социалните услуги в област Русе обхваща 5-годишен период (2016 – 2020), в който се обособяват два етапа всяка година за изпълнение. Първият период е оперативно планиране и актуализиране, а вторият е мониторинг и обсъждане.

Първото шестмесечие от всяка календарна година, на заседанията на ЗМО ще се планират и актуализират дейностите, заложи в стратегията, както и времеви график за изпълнението ѝ на база изготвените годишни планове за социални услуги и актуализираните общински стратегии. През периода ще се изготвят предложения за разкриване, промяна вид и капацитет на СУ делегирани от държавата дейности.

През второто шестмесечие на всяка календарна година, по утвърден график ще се извършва мониторинг на СУ в Областта от ЗМО. За резултатите ще се изготвят обобщени доклади от извършения мониторинг.

7 Ресурси и източници на финансиране

7.1. За финансиране на дейностите за реализация на Стратегията за периода 2016 г. – 2020 г. са възможни схеми на финансиране чрез делегиран бюджет, общинско финансиране на местни дейности, средства от европейски фондове, оперативни програми и национални програми. Възможно е и финансиране от други донори и неправителствени организации, както и средства от частния сектор.

7.2. Необходимият ресурс от кадри и специалисти, които да осигуряват предоставянето на качествени социални услуги в общността и в услуги от резидентен тип, като минимум е заложен в Методика за определяне длъжностите на персонала в специализираните институции и социалните услуги в общността.

Методиката се утвърждава със заповед на министъра на труда и социалната политика с цел спазването на стандартите и критериите за обслужващ персонал в социалните услуги при определяне на конкретни длъжности на персонала в социалните услуги, предоставяни в специализирани институции и в общността, съгласно разпоредбата на чл. 41, ал. 5, т. 1 от ППЗСП и чл. 6 б от Наредбата за критериите и стандартите за социални услуги за деца.

Основните цели са: осигуряване на такава структура на персонала, която да оптимизира грижата за деца и лица, ползващи социални услуги, повишаване на качеството ѝ и кадровото обезпечаване на социалните услуги, чрез осигуряване на мобилност при наемането на необходимия персонал.

Основен акцент на Методиката е да се осигури предоставянето на качествена грижа съобразно индивидуалните планове за грижа и специфичните потребности на отделните групи потребители на социални услуги - деца и лица в риск, деца с увреждания, възрастни хора с увреждания и др.

По преценка от управляващия и/или ръководителя на социалната услуга може да се осигуряват и други длъжности, невключени в Методиката, в съответствие с конкретните потребности на потребителите на социални услуги.

В изпълнение на Решение на Министерски съвет за разпределение на дейностите, финансирани чрез общинските бюджети, на местни и делегирани от държавата дейности и за определяне на стандарти за финансиране за делегираните от държавата дейности за съответната година, кметът на общината определя числеността на персонала, в рамките на средствата на единните разходни стандарти за съответната година. При възложено управление на социалните услуги, представляващият съответната организация определя числеността на персонала, при спазване на същите изисквания.

Препоръчително е разходването на средствата по единен разходен стандарт да се извършва по начин, който гарантира качествено предоставяне на социалните услуги.

Числеността на персонала се определя като капацитетът (броят места) се умножи по препоръчителния коефициент за съответната социална услуга, посочен в приложенията към Методиката.

В общините, на чиито територии функционират повече социални услуги, някои от тях може да имат общ ръководител.

В съответствие с действащото законодателство и съобразявайки се с потребностите на потребителите, ръководителят на социалната услуга може да назначава персонал за почасова работа или да възлага на външни лица извършване на определен вид и обем работа, когато това ще осигури по-ефективно разходване на средствата за възнаграждение и по - високо качество на предоставяните услуги.

При необходимост кметът на общината или при възложено управление представляващият съответната организация може да осигури допълнително персонал чрез мерки, програми и проекти, финансирани от държавния бюджет или други източници.

Препоръчително е броят на длъжности за специалисти, необходими за функциониране на социалната услуга спрямо общите длъжности в специализираните институции да бъде в съотношение, което максимално да отговаря на потребностите на целевата група.

Отговорност на доставчика на СУ е да създаде екип чрез подбор на специалисти и да осигури периодично повишаване на квалификацията.

8 Етапи в изпълнението на стратегията

8.1 Комуникационна програма

Настоящата комуникационна програма представлява неразделна част от Областната стратегия за развитие на социалните услуги (2016 – 2020) на Област Русе. Популяризирането на стратегията е сред приоритетните задачи на администрацията на областния управител на Област Русе.

8.1.1. Цели, водещи принципи и дейности на комуникационната програма

Основните цели на комуникационната програма на Областната стратегия за развитие на социални услуги в Русе (2016 – 2020 г.) са:

- да представи и **популяризира** сред широката общественост и заинтересованите страни **результатите, ползите и положителните ефекти** от изпълнението на Областната стратегия;
- да спомогне за изграждане на **обществена подкрепа към политиките на социално включване**;
- да допринесе за повишаване на **чувствителността в обществото** към проблемите на децата и семействата в риск, към уязвимите общности и изключените групи.

Целевите групи на комуникационната програма са:

- Органи и институции на държавната и местната власт;
- Изпълнителни агенции;
- Териториални структури на държавните органи и институции;

- Неправителствени организации;
- Доставчици на социални услуги;
- Приоритетни целеви групи на областната стратегия за социални услуги;
- Потребители на социални услуги;
- Лидери на общественото мнение;
- Медии;
- Широката общественост.

Водещите принципи на комуникационната програма са:

- **Целенасоченост** – ясно дефинирани цел и аудитория на всяко комуникационно послание, свързано с Областната стратегия за развитие на социални услуги и нейните бенефициенти;
- **Прозрачност** – яснота и всеобхватност на информацията, разпространена в общественото пространство за Областната стратегия за развитие на социални услуги и нейните бенефициенти.
- **Достъпност на информацията** – достигане на посланията и комуникираната информация до най-голям брой заинтересовани лица;
- **Качество на информационните ресурси** – изчерпателност, задълбоченост и аналитичност на комуникационните послания, свързани с Областната стратегия за развитие на социални услуги и нейните бенефициенти.
- **Многообразие и ефикасност на използваните комуникационни канали и комуникационни средства** – идентифициране на най-надеждните и общественно значими средства и канали за комуникация, служещи за връзка със заинтересованите страни от изпълнението на Областната стратегия за развитие на социални услуги.
- **Ефективност на комуникационните послания** – целенасочено ориентиране на информационния поток, обслужващ Областната стратегия за развитие на социални услуги, в посока към промяна на консервативни обществени нагласи.
- **Позитивност на комуникационните послания** – изграждане на климат на доверие и съпричастие с всички заинтересовани страни с оглед на ефективното изпълнение на Областната стратегия за развитие на социални услуги.
- **Широко междуобщинско и междусекторно партньорство**, сътрудничество и екипност в комуникационния обмен.

Специфичните цели на комуникационната програма се очертават в следните посоки:

Специфична цел 1: Популяризиране на концептуалната рамка на Областната стратегия за развитие на социални услуги и на предвижданите социални услуги - настоящи, подлежащи на реформиране и нови услуги, планирани в резултат от проучените реални потребности на рисковите групи на територията на област Русе.

Специфична цел 2: Информирание на местната общност и всички заинтересовани страни за планираното и координирано развитие на социалните услуги и постигнатите резултати на територията на област Русе.

Специфична цел 3: Привличане подкрепата на всички заинтересовани страни за постигане на целите на Областната стратегия за развитие на социалните услуги.

Специфична цел 4: Стимулиране ангажираността на всички участници в разработването на стратегията с нейното изпълнение.

Специфична цел 5: Представяне на възможностите за развитие на местните капацитети за управление и предоставяне на социални услуги.

Специфична цел 6: Мултиплициране на модела за планиране, популяризиране на добрите и иновативни практики за решаване на социалните проблеми, развитие и предоставяне на социални услуги на областно ниво и създаване на предпоставки за неговата устойчивост във времето.

8.1.2. Оперативно изпълнение на комуникационната програма

За постигането на целите и реализацията на дейностите в настоящата комуникационната програма е необходимо оперативното ѝ изпълнение да се възложи на професионалист за връзки с обществеността, който да е пряко ангажиран с наблюдението и отразяването на информационните потоци, свързани с изпълнението на Областната стратегия за развитие на социалните услуги в областта.

Тази функция ще бъде изпълнявана от експерта за връзки с обществеността в областна администрация в сътрудничество със Звеното за мониторинг и оценка, формирано за изпълнението на регионалната стратегия за развитие на социалните услуги в област Русе. В рамките на неговите компетенции и правомощия и с увеличаване на неговите задължения и отговорности в длъжностната му характеристика, служителят за връзки с обществеността може да се ангажира с координирането и реализирането на дейностите по изпълнение на комуникационната програма.

За целите на своите нови отговорности и задължения служителят за връзки с обществеността към областна администрация е необходимо да участва както в организиранията обучения за експертите, отговарящи пряко за имплементирането на Областната стратегия за развитие на социалните услуги, така и на редовните заседания на тези органи.

Задачи и отговорности на експерта за връзки с обществеността в областна администрация по реализирането на комуникационната програма.

- Участва в планирането на дейности, свързани с реализирането на целите на комуникационната програма.
- Съгласува и синхронизира своите действия с екипите на Звеното за мониторинг и оценка и Регионалното звено за подкрепа.
- Координира цялостното изпълнение на заложените дейности в ОП за изпълнение на комуникационната програма.
- Въвлича всички заинтересовани страни в информационния обмен за целите на Областната стратегия за развитие на социалните услуги чрез сътрудничество с техните експерти за връзки с обществеността или органи и институции, отговорни за подготовката и реализацията на информационни кампании и комуникационни материали.
- Организира и поддържа в сътрудничество със ЗМО единен електронен регистър на социалните услуги на регионално ниво и популяризира актуална информация по изпълнението на областната стратегия за развитие на социалните услуги.
- Организира брифинги, пресконференции и други информационни мероприятия за постигането на целите и дейностите на комуникационната програма.

Следи за подаването от всички заинтересовани страни на унифицирана информация и послания в общественото пространство във връзка с изпълнението на целите на стратегията.

8.2. Оперативен план с времеви график за изпълнение на Стратегията

№	Услуга/ дейност/ мярка	Местоположение	2016	2017	2018	2019	2020	Източник на финансиране	Изпълняваща организация	Изпълнение
ОБЩИНА БОРОВО										
1	ЦОП - Борово	Борово						ддд	Община	
2	Дейности по приемна грижа	ЦОП – Борово						ддд	Община	
3	ЦСРИ за хора с увреждания	Борово						ддд	Община	
4	Дневен център за възрастни с увреждания	Брестовица						ддд	Община	
5	Защитено жилище за хора с умствена изостаналост	Борово						ддд	Община	
6	ЦНСТ за възрастни хора с умствена изостаналост	Брестовица						ддд	Община	
7	ЦНСТ за лица с умствена изостаналост	Брестовица						ддд	Община	
8	Преходно жилище	Брестовица						ддд	Община	
9	ЦНСТ за деца и младежи	Брестовица						ддд	Община	
10	Комплекс за социални услуги – ЦОП, ЦСРИ и ЗЖ	Борово						ддд	Община	
11	Комплекс за социални услуги – ЦНСТ ВХУИ, ЦНСТ ЛУИ, / ПЖ/ ЦНСТ ДМ, ДЦВУ	Брестовица						ддд	Община	

Областна стратегия за развитие на социалните услуги в област Русе (2016 – 2020)

12	Мерки за интегриране на деца с увреждания в ОДЗ и училища	Община Борово					Бюджет образование, проекти	Община, училища ОДЗ, РИО, НПО, РЦ към РИО	
13	Общински програми за изграждане на социални жилища	Борово					ОПРР	Община	
14	Общинско предприятие за обществено хранене и социални услуги - Домашни социални патронажи – продължаване и разширяване на дейностите	Община Борово					Общ.бюджет	Община	
15	Изграждане на спортно-възстановителен център	Брестовица					ОП	Община	
16	Програми за професионална квалификация и заетост за младежи напуснали СИ - изпълнение	Община Борово					Бюджет ДБТ, ОПРЧР	ДБТ, общини	
ОБЩИНА БЯЛА									
1	ЦСРИ	Община Бяла					ДДД	Община Бяла	
2	ЦНСТ	Община Бяла					ДДД	Община Бяла	
3	Домашен социален патронаж – продължаване и разширяване на дейностите	Община Бяла					Общ. бюджет	Община Бяла	
4	Дом за стари хора	с.Бистренци					ДДД	Община Бяла	
5	Клубове на пенсионера	Община Бяла					Общ. Бюджет	Община Бяла	

Областна стратегия за развитие на социалните услуги в област Русе (2016 – 2020)

6.	Обществена трапезария	Община Бяла					Фонд „Социална закрила” на МТСП, Фонд за европейско подпомагане на най – нуждаещите се лица в България за периода 2014 – 2020г. по Операция "Осигуряване на топъл обяд" 2014BG05FMOP001-03.01	Община Бяла	
7.	социален асистент, личен асистент	Община Бяла					ОПРЧР, Общ. бюджет	Община Бяла	
ОБЩИНА ВЕТОВО									
1	ЦОП - Ветово-увеличаване на капацитета	Община Ветово					ДДД	Община Ветово	
2	Домашни социални патронажи - продължаване и разширяване на дейностите	Община Ветово					Общински бюджет	Община Ветово	
3	Дневни центрове за стари хора - разкриване, предоставяне на услуги.	Община Ветово					Общ. бюджет, проекти, ДДД	Община Ветово	
4	Клубове на пенсионера	Община Ветово					Общ. Бюджет	Община Ветово	
5	Услуги в домашна среда - домашен помощник, социален асистент, личен асистент	Община Ветово					НПАХУ	Община Ветово	
6	Програми и кампании - превенция на рисковото поведение	всички училища в общината						Община Ветово, ДСП, РИО, ЦОП, у-ща	
7	Извънкласни и извънучилищни дейности	училищата в общината					Проектно финансиране	училища, НПО, РИО, ЦОП	

Областна стратегия за развитие на социалните услуги в област Русе (2016 – 2020)

8	Общински политики за подкрепа на хора с увреждания	Община Ветово						Общ. бюджет, проекти	Община Ветово	
9	Смесени социално-образователни услуги за превенция на зависимостите и рисковото поведение	Община Ветово						собствени средства, проекти	училища, РИО, ЦОП	
ОБЩИНА ДВЕ МОГИЛИ										
1	Център за обществена подкрепа	гр. Две могили						ДДД	Община Две могили	
2	Център за настаняване от семеен тип за възрастни хора с умствена изостаналост	гр. Две могили						ДДД	Община Две могили	
3	Защетено жилище за хора с умствена изостаналост	с. Могилино						ДДД	Община Две могили	
4	Общинско предприятие "Обществено хранене" с дейност Домашен социален патронаж	гр. Две могили						Общински бюджет	Община Две могили	
5	Обществена трапезария	Община Две могили						проект	Община Две могили	
6	Социален асистент-ОПРЧР	Община Две могили						проект	Община Две могили	
7	Личен асистент - ОПРЧР	Община Две могили						проект	Община Две могили	
8	Клубове на пенсионера	Община Две могили						общински бюджет	Община Две могили	
9	Център за социална рехабилитация и интеграция за възрастни хора и деца със физически увреждания - <i>проектно предложение</i>	община Две могили								
ОБЩИНА ИВАНОВО										

Областна стратегия за развитие на социалните услуги в област Русе (2016 – 2020)

1	ЦОП подготовка за изграждане и разкриване; предоставяне на услуги	с. Щръклево					Проект ДДД	Община Иваново	
2	Дневен център за възрастни с увреждания – седмична грижа	с. Щръклево					Проект ДДД	Община Иваново	
3	ЦСРИ	с. Щръклево					ДДД	Сдружение "Център динамика" гр. Русе	
4	Домашен социален патронаж – продължаване и разширяване на дейностите	Община Иваново					Общ. бюджет	Община Иваново	
5	Клубове на пенсионера	Община Иваново					Общ. Бюджет	Община Иваново	
6	Обществена трапезария	Община Иваново					Фонд „Социална закрила” на МТСП, Фонд за европейско подпомагане на най – нуждаещите се лица в България за периода 2014 – 2020г. по Операция "Осигуряване на топъл обяд" 2014BG05FMOP001-03.01	Община Иваново	
7	Домашен помощник, личен асистент	Община Иваново					ОПРЧР, Общ. бюджет	Община Иваново	
	ОБЩИНА РУСЕ								
1	Дом за стари хора "Възраждане"	ул. "Алеи Възраждане" № 89					държавен бюджет	Община Русе	
2	Дом за възрастни хора с физически увреждания "Милосърдие"	ул. "Белмекен" № 16 и в кв. Средна кула					държавен бюджет	Община Русе	

Областна стратегия за развитие на социалните услуги в област Русе (2016 – 2020)

3	Дом за възрастни с деменция "Приста"	бул. "Трети март" № 55					държавен бюджет	Община Русе	Изгражда се нов корпус за потребителите
4	Домашен социален патронаж	ул. "Алеи Възраждане" № 89					общински бюджет	Община Русе	
5	Социално предприятие "Обществена трапезария"	бул. "Липник" № 117					общински бюджет, Фонд "Социална закрила" на МТСП, от 2015 г. - по ОП "Храни"	Община Русе	
6	Звено за услуги в домашна среда към Домашен социален патронаж - дейности "Домашен помощник" и "Социален асистент"	ул. "Черно море" № 2 - социален работник					Общински бюджет, от 2015 г. - проектно финансиране	Община Русе	С решение на Общински съвет Русе е направена корекция на общинския бюджет за продължаване на дейността на ЗУДС до 31.10.2015 г.
7	Дневен център за деца с увреждания	ж.к. "Здравец", ул. "Байкал" № 10а					ДДД	Русенска католическа организация "Каритас" с договор до 16.05.2020 г.	
8	Дневен център за деца и младежи с умствени увреждания	ж.к. "Родина", ул. "Сърнена гора" № 26					ДДД	Сдружение "РАЛИЗ-БАЛИЗ", с договор до 28.10.2019 г.	
9	Дневен център за деца с увреждания - седмична грижа	ж.к. "Дружба-3", ул. "Н. Й. Вапцаров" № 20, ет. 4					ДДД	Сдружение "Дете и пространство", с договор до 02.08.2020 г.	
10	Дневен център за деца с увреждания - седмична грижа	кв. "Тракция" ул. "Искър" № 41					ДДД	Сдружение "Дете и пространство", с договор до 04.12.2016 г.	
11	Дневен център за младежи с увреждания	кв. "Тракция" ул. "Искър" № 41					ДДД	Сдружение "Дете и пространство", с договор до 21.10.2017 г.	

Областна стратегия за развитие на социалните услуги в област Русе (2016 – 2020)

12	Дневен център за стари хора	ул. "Йосиф Цанков" № 47						ДДД	Фондация "Трета възраст", с договор до 23.05.2020 г.
13	Дневен център за възрастни с психични разстройства вследствие на зависимости	бул. "Тутракан" № 20						ДДД	Сдружение "Център за консултиране и кратка терапия "Решения", с договор до 01.07.2017 г.
14	Защитено жилище за възрастни с психични разстройства	бул. "Тутракан" № 20						ДДД	Център за психично здраве - Русе, с договор до 27.05.2016 г.
15	Защитено жилище за възрастни с психични разстройства вследствие на зависимости	бул. "Тутракан" № 20						ДДД	Сдружение "Център за консултиране и кратка терапия "Решения", с договор до 01.07.2017 г.
16	Защитено жилище за хора с умствена изостаналост	ул. "Яребична" № 4						ДДД	Фондация "Приятелска подкрепа", с договор до 15.09.2017 г.
17	Защитено жилище за хора с умствена изостаналост	ж.к. "Дружба-3", ул. "Йоаким Груев" № 3, бл. 52, ет. 1, ап. 1						ДДД	Фондация "Приятелска подкрепа", с договор до 29.12.2017 г.
18	Защитено жилище за хора с умствена изостаналост	ж.к. "Дружба-3", ул. "Йоаким Груев" № 3, бл. 52, ет. 1, ап. 2						ДДД	Фондация "Приятелска подкрепа", с договор до 29.12.2017 г.
19	Наблюдавано жилище за лица с психични разстройства	ул. "Доростол" 34						ДДД	Център за психично здраве - Русе, с договор до 31.05.2020 г.
20	Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи с увреждания (КСУДС)	ул. "Неофит Рилски" № 66						ДДД	Сдружение с нестопанска цел "Еквилибриум", с договор до 01.01.2017 г.

Областна стратегия за развитие на социалните услуги в област Русе (2016 – 2020)

21	Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи с увреждания	ж.к. "Дружба-3", ул. "Н. Й. Вапцаров" № 20а						ДДД	Сдружение "Дете и пространство", с договор до 15.07.2016 г.
22	Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи с увреждания "Вяра"	ж.к. "Здравец-изток", ул. "Будапеща" № 2а						ДДД	Сдружение "Дете и пространство", с договор до 31.03.2018 г.
23	Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи с увреждания "Надежда"	ж.к. "Здравец", ул. "Котовск" № 12						ДДД	Сдружение с нестопанска цел "Еквилибриум", с договор до 31.03.2018 г.
24	Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи с увреждания "Любов"	ж.к. "Здравец", ул. "Котовск" № 10						ДДД	Сдружение с нестопанска цел "Еквилибриум", с договор до 31.03.2018 г.
25	Център за настаняване от семеен тип за възрастни с психични разстройства и деменция	бул. "Тутракан" № 20						ДДД	Център за психично здраве - Русе, с договор до 07.09.2019 г.
26	Център за настаняване от семеен тип за възрастни с психични разстройства	бул. "Тутракан" № 20						ДДД	Център за психично здраве - Русе, с договор до 14.08.2016 г.
27	Център за настаняване от семеен тип за лица с психични разстройства	ул. "Доростол" 34						ДДД	Център за психично здраве - Русе, с договор до 31.05.2020 г.
28	Център за социална рехабилитация и интеграция за лица с психични разстройства	бул. "Тутракан" № 20						ДДД	Сдружение "Център за консултиране и кратка терапия "Решения", с договор до 09.08.2016 г.
29	Център за социална рехабилитация и интеграция за незрящи	ул. "Плиска" № 79, бл. "Мадара"						ДДД	Съюз на слепите в България

Областна стратегия за развитие на социалните услуги в област Русе (2016 – 2020)

30	Център за социална рехабилитация и интеграция за лица без подслон и лица в риск	кв. "Тракция" ул. "Тракция" № 25					ДДД	Русенска католическа организация "Каритас", с договор до 21.10.2017 г.
31	Център за социална рехабилитация и интеграция за деца с проблеми в психичното развитие и техните семейства	ул. "Янтра" № 5					ДДД	Сдружение "Дете и пространство", с договор до 26.10.2015 г.
32	Център за работа с деца на улицата (КСУДС)	бул. "Липник" № 14					ДДД	Сдружение с нестопанска цел "Еквилибриум", с договор до 01.01.2017 г.
33	Център за работа с деца на улицата	ул. "Битоля" № 1а					ДДД	Областен съвет на Български Червен кръст - Русе, с договор до 29.07.2017 г.
34	Център за обществена подкрепа (КСДУС)	бул. "Липник" № 14					ДДД	Сдружение с нестопанска цел "Еквилибриум", с договор до 01.01.2017 г.
35	Център за обществена подкрепа за деца с девиантно поведение	ул. "Богдан войвода" № 3					ДДД	Русенска католическа организация "Каритас", с договор до 07.10.2016 г.
36	Приют за безнадзорни деца	ул. "Битоля" № 1а					ДДД	Областен съвет на Български Червен кръст - Русе, с догово до 29.07.2017 г.
37	Приют за лица "Добрия самарянин"	кв. "Тракция", ул. "Тракция" № 25					ДДД	Русенска католическа организация "Каритас", с договор

Областна стратегия за развитие на социалните услуги в област Русе (2016 – 2020)

								до 26.03.2016 г.		
38	Кризисен център	ул. "Драган Цанков" № 17						ДДД	Сдружение "Център Динамика" , с договор до 30.05.2017 г.	
39	Проект "Нови възможности за грижа" - дейност "Личен асистент"							ОПРЧР	Община Русе	
40	Проект "Независим живот"							ОПРЧР	Община Русе	Представено е проектно предложение по схема "Независим живот" на ОП РЧР в МТСП - на етап оценка на предложението.
41	Комплекс от интегрирани социални услуги за деца от 0 до 3 г., състоящ се от: Дневен център за деца с увреждания, Звено "Майка и бебе", Семейно-консултативен център, Център за настаняване от семеен тип, Център за психично здраве за деца, Център за подкрепа на приемната грижа и осиновяването, Център за майчино и детско здраве	ж.к. "Дружба"3, ул. "Н.Й. Вапцаров" № 20						проектно финансиране, ДДД	Община Русе, НПО - след конкурс	Общински съвет - Русе е излязъл с решение за продължаване дейността на услугите като ДДД

Областна стратегия за развитие на социалните услуги в област Русе (2016 – 2020)

42	Център за настаняване от семеен тип за лица с психични разстройства или деменция					проектно финансиране, ДДД	Община, НПО след конкурс	Осигуряване на подходящ сграден фонд и проектно финансиране за извършване на ремонтни дейности в съответствие с изискванията за предоставяне на социалната услуга - Наредба № 6 за изграждане на достъпна среда в урбанизираните територии и Наредба № 1 за номенклатурата на видовете строежи
43	Защитено жилище за възрастни хора с физически увреждания					ДДД	НПО след конкурс	Осигуряване на подходящ сграден фонд в съответствие с изискванията за предоставяне на социалната услуга - Наредба № 6 за изграждане на достъпна среда в урбанизираните територии и Наредба № 1 за номенклатурата на видовете строежи
44	Център за социална рехабилитация и интеграция за деца от различни рискови групи - със СОП, епилепсия, умствена изосталаност, и подкрепа за техните родители	ул. "Йосиф Цанков" № 45				ДДД	НПО след конкурс	Подготовка на помещенията и изпращане на предложение до изпълнителния директор на АСП

Областна стратегия за развитие на социалните услуги в област Русе (2016 – 2020)

45	Дневен център за възрастни хора с увреждания - седмична грижа						проектно финансиране, ДДД		Осигуряване на подходящ сграден фонд и проектно финансиране за извършване на ремонтни дейности в съответствие с изискванията за предоставяне на социалната услуга - Наредба № 6 за изграждане на достъпна среда в урбанизираните територии и Наредба № 1 за номенклатурата на видовете строежи
46	Дневен център за стари хора	с. Тетово					ДДД, след разкриване на услугата		Издаване на заповед от изпълнителния директор на АСП
47	Дневен център за стари хора	ж.к. "Родина"					проектно финансиране, ДДД		Проект "Техническа помощ в подкрепа на Община Русе за програмен период 2014 г. - 2020 г."
48	Център за временно настаняване на бездомни лица през зимата						общински бюджет		Осигуряване на подходящ сграден фонд
ОБЩИНА СЛИВО ПОЛЕ									
1	Личен асистент	населените места в община Сливо поле					проект по ОПРЧР	Общината	Предоставяне на услугата по проект "Нови възможности за грижа" по схема „Нови алтернативи“. Включени са 35 лица с увреждания и възрастни в невъзможност за самообслужване до 29.02.2016г.

Областна стратегия за развитие на социалните услуги в област Русе (2016 – 2020)

2	Звено „Милосърдие“ към Домашен социален патронаж-предоставяне на СУ „Домашен помощник“ (осигуряване на устойчивост след приключване на проект) - "личен асестент" и "домашен помощник"	населените места в община Сливо поле					общински бюджет	Общината	Осигуряване на устойчивост след приключване на проект по ОП"РЧР" по схема BG05M9OP001-2.002 - Независим живот
3	Център за социална рехабилитация и интеграция.	с.Ряхово					ДДД	Общината	В с. Ряхово ЦСРИ е разкрит като ДДД през 2008 г. Предоставят се почасови социални услуги на 42 лица с физически увреждания и 7
4	Домашен социален патронаж	Населените места в община Сливо поле					общински бюджет	Общината	След изграждане на Звено "Милосърдие" за предоставяне на социални услуги в домашна среда "Домашен помощник" на практика общината разширява традиционните дейности на Домашен соц. Патронаж освен с доставка на храна. На територията на Общината са изградени и действат 5 кухни, които предоставят социалната услуга приготвяне на храна и доставка по домовете.
5	Център за настаняване от семеен тип за възрастни с психични разстройства или деменция	гр.Сливо поле					Изграждане на услугата с финансиране по проект	Общината	Подготовка на проектно предложение при отворена схема за финансиране
6	Център за настаняване от семеен тип за възрастни с физически увреждания	с.Ряхово					Изграждане на услугата с финансиране по проект	Общината	Подготовка на проектно предложение при отворена схема за финансиране

Областна стратегия за развитие на социалните услуги в област Русе (2016 – 2020)

7	Център за настаняване от семеен тип за стари хора	с.Бабово					Изграждане на услугата с финансиране по проект	Общината	Подготовка на проектно предложение при отворена схема за финансиране
8	Дневен център за деца и младежи с ментални увреждания	гр.Сливо поле					ДДД	РАЛИЗ-БАЛИЗ	Предоставяне на услуги за деца и младежи с ментални увреждания с капацитет 20 деца и младежи. Функционира от август 2014 година.
9	Предоставяне на социални услуги - домашен помощник и личен асистент, в изграденото Звено "Милосърдие" с осигурено финансиране по проект по схема "Независим живот"	населените места в община Сливо поле					финасиране по проект по ОПРЧР	Общината	Предоставяне на услугите по проект "Надежда за достоен живот"-осигуряване на подкрепа за Звено "Милосърдие" за предоставяне на иновативни социални услуги, включително и закупуване на специализирано транспортно средство.
10	Общинска политика за подкрепа на социалните ресурси на уязвими семейства	Община Сливо поле						Община Сливо поле, ЦОП, СУ	Отпускане на финансови средства от общинските бюджети на уязвимите семейства. Функционира във всички общини
11	Общинска политика за достъп до образование	Община Сливо поле					ОПРЧР чрез МОН	Община Сливо поле, РИО, училища	Осигурени са средства по проекти за хранене на деца от социално слаби семейства, осигурен е и транспорт на далечно живущи до учебните заведения. Функционира във всички общини
12	Обучение за разпознаване случаите на насилие	Община Сливо поле						Регионален център за човешки ресурси	Училища, МКБППМН, РПУ, Дирекция "Социално подпомагане"-ОЗД, Община Сливо поле

Областна стратегия за развитие на социалните услуги в област Русе (2016 – 2020)

13	Мерки за интегриране на деца с увреждания в масови детски градини и училища	Община Сливо поле					Бюджет образование, проекти	Община Сливо поле, училища, детски градини, РИО, НПО, РЦ-РИО	Хоризонтална политика и мерки за социално включване в други сектори
14	Адаптиране на средата към деца с увреждания	Община Сливо поле					Общински бюджет, проекти	Община Сливо поле, училища, РИО, НПО	Изградени са рампи за децата с увреждания, ресурсни кабинети, обучение от специални педагози.
15	Общинска политика за подкрепа на хората с увреждания	Община Сливо поле					Общински бюджет, проекти	Община Сливо поле	Хоризонтална политика и мерки за социално включване в други сектори
16	Смесени социално-образователни услуги за превенция на зависимостите и рисковото поведение	Община Сливо поле					Собствени средства, проекти	Училища, РИО, ЦОП	Смесени междусекторни услуги за потребители. Участие на учебни заведения и активно съдействие в програмите за превенция на зависимостите и рисковото поведение
17	Клубове на пенсионера	Община Сливо поле					Общински бюджет	Община Сливо поле	Функционират във всички общини. Смесени междусекторни услуги за потребители
18	Програми и мерки за осигуряване на заетост и обучение на безработни лица, в това число групи в неравностойно положение на пазара на труда (младежи, хора с увреждания и др.) - изпълнение	Община Сливо поле					Бюджет ДБТ, ОПРЧР	ДБТ, общини	
ОБЩИНА ЦЕНОВО									
1	Център за обществена подкрепа	Ценово					ДДД	Община Ценово	

Областна стратегия за развитие на социалните услуги в област Русе (2016 – 2020)

2	Общински политики за подкрепа на социалните ресурси на уязвими семейства. Превенция на изоставянето.	Ценово						ДДД, общински и държавен бюджет	Община Ценово, ЦОП, ДСП отдел "Закрила на детето"	
3	Общински политики за достъп до образование. Програми и кампании – превенция на рисковото поведение.	Община Ценово, учебни заведения на територията на общината						ДДД, общински и държавен бюджет, ОПНОИР	Община, МКБППМН, РИО, ЦОП, училища, детски градини	
4	Консултативен кабинет за социална превенция	Община Ценово						държавен бюджет	МКБППМН	
5	Обучение за разпознаване случаи на насилие. Мерки за реакция на насилието над деца и експлоатация на детския труд.	Община Ценово, учебни заведения на територията на общината						Общински и държавен бюджет	Община, МКБППМН, отдел "Закрила на детето", РИО, ЦОП, у-ща	
6	Извънкласни и извънучилищни дейности	Община Ценово, учебни заведения и читалища на територията на общината						Проектно финансиране, общински и държавен бюджет	Община, МКБППМН, РИО, ЦОП, у-ща, читалища	
7	Дейности по приемна грижа на общинско ниво	ЦОП Ценово						ДДД	ЦОП	
8	Смесени социално-образователни услуги за превенция на зависимости и рисковото поведение	Община Ценово, учебни заведения на територията на общината						Проектно финансиране, общински и държавен бюджет	МКБППМН, училища, РИО, ОЗД, Детска педагогическа стая	
9	Мерки за интегриране на деца с увреждания в масови детски градини и училища	учебни заведения на територията на общината						Държавен бюджет, проектно финансиране	Община, училища детски градини, РИО	
10	Домашен социален патронаж	Ценово, Новград, Караманово						общински бюджет	Община Ценово	

Областна стратегия за развитие на социалните услуги в област Русе (2016 – 2020)

11	Услуги в домашна среда – Личен асистент, Домашен помощник, Социален асистент	населените места на територията на общината						ОПРЧР, НПАХУ	Община Ценово	
12	Дневен център за възрастни хора с увреждания	Ценово						ДДД	Община Ценово	
13	Център за настаняване от семеен тип за възрастни хора	Община Ценово						Проектно финансиране, ДДД	Община Ценово	
14	Клубове на пенсионера	населените места на територията на общината						общински бюджет	Община Ценово	
15	Национални програми за осигуряване на временна заетост	населените места на територията на общината						държавен бюджет	Община Ценово, Агенция по заетостта	
16	Европейски програми за осигуряване на временна заетост	населените места на територията на общината						Проектно финансиране	Община Ценово, Агенция по заетостта	

Легенда:

За краткост използваме "ДДД" като съкращение на "Държавно делегирана дейност";

Периодът на изграждане и подготовка за стартиране на (или трансформиране) на услугите е отбелязан с във времевия график;

Периодът на предоставяне на социални услуги за потребителите е отбелязан с във времевия график;

Периодът за предоставяне на смесени междусекторни услуги за потребителите е отбелязан с във времевия график;

Периодът на изпълнение на хоризонтални политики и мерки за социално включване в други сектори е отбелязан с във времевия график.

Раздел Д: Приложения

- 9. Приложение 1: Доклад от финалния мониторинг на социалните услуги в област Русе.**

- 10. Приложение 2: Карта на специализираните институции и резидентните социални услуги в област Русе.**

- 11. Приложение 3: Карта на социалните услуги в общността в област Русе.**